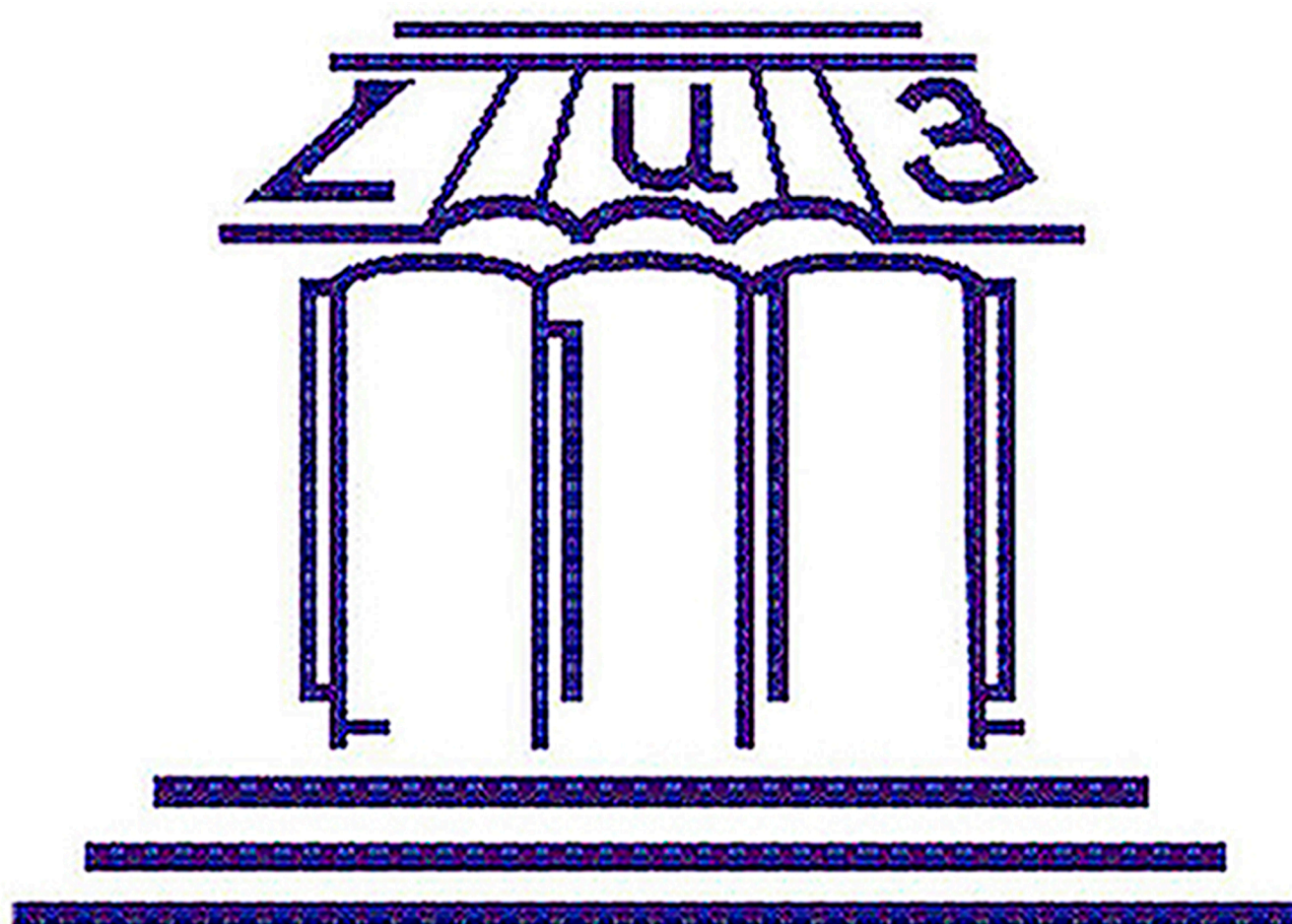

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Մույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
նշ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Ձ Ե Ռ Ա Ց

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՀԱՅԵՐԷՆ և ՍԵՂՂԻԵՐԷՆ

The Handbook
OF
DIVINE LITURGY

OF THE ARMENIAN APOSTOLIC
HOLY CHURCH

ARMENIAN and ENGLISH

Printed by. Ch. Nercès
65, Rue Pascal — PARIS (XIII)

1926

352 *NSUB*

26 11 9 պատմության

សំណុំ ៣១១

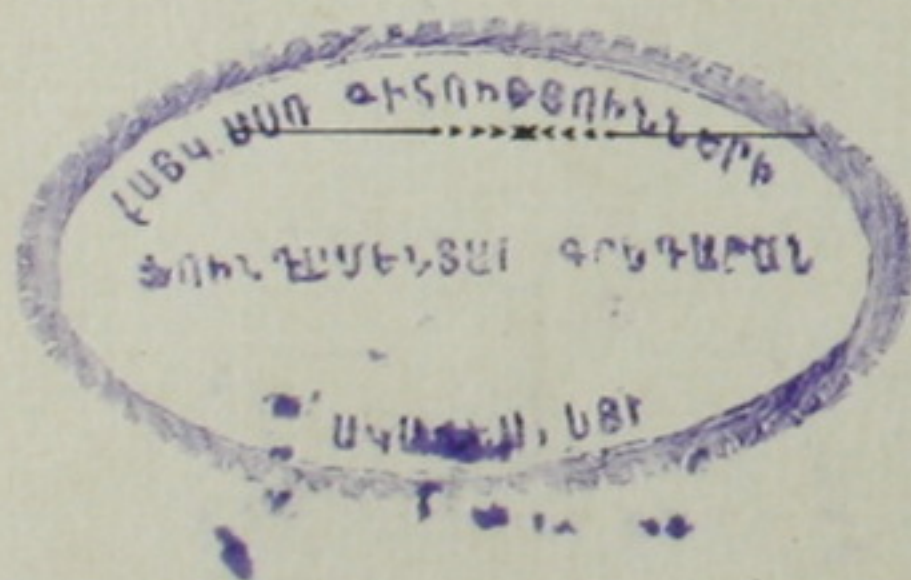
Ձ Ե Ռ Ա Ց

281-6
2-45

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՀԱՅԵՐԷՆ և ՍԵՖՂԻԵՐԷՆ

A II
80373

Տպագրութիւն
Կ. Յ. Ներսիս — 65, Rue Pascal, Paris (13)
1926

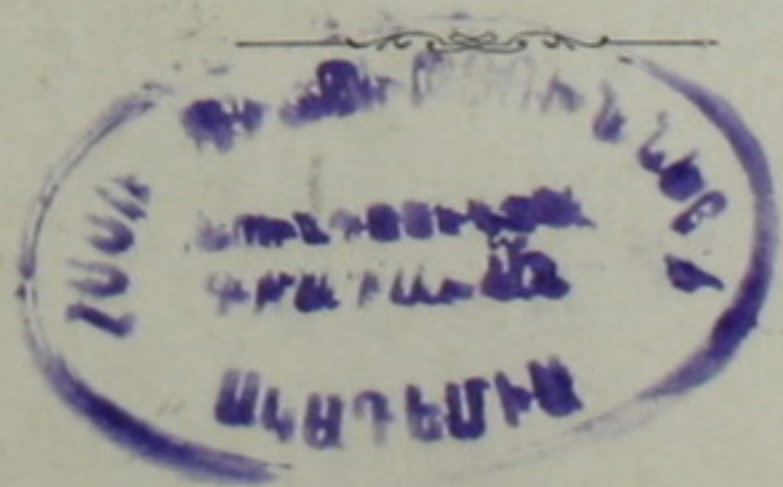
281.6

✓

THE HANDBOOK OF DIVINE LITURGY

OF THE ARMENIAN APOSTOLIC
HOLY CHURCH

ARMENIAN and ENGLISH

Printed by, Ch. Nercès
65,, [Rue Pascal — Paris] (XIIIe)

1926

Առ Ազնուափայլ եւ բարեպաշտոնի

Տիկին ՍԱԹԵՆԻԿ Ս. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

’ի Սանտիսիմոս

Ազնուունի Տիկին.

Խորապէս շնորհապարս կը կացուցանեմ
Մանչեսթրի եւ բոլոր անգլիախօս հայ ժողովուրդը,
ստանձնած ըղաղով ծախսք սոյն երկրեզունեան
ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑԻՆ հրատարակութեան՝ ’ի յիշա-
սակ յաւէտ ողբացեալ Ձեր առաջինասէր կողակցին

ՍԱՐԳԻՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ:

Օրհնելով յիշատակը հանգուցելոյն եւ մաղ-
թելով Ձեր շնորհափայլ ազնուութեան եւ սիրա-
սուն զաւակաց եւ թոռանց արեւշատութիւն, կը
նշխրեմ սրտագին օրհնութիւններս եւ Քրիստո-
սաւանդ սիրոյ ողջոյններս:

Մնամ աղօթարար

13 Յուլիս 1926
Մանչեսթր

Հոգ. Հովիւ Հայոց Մանչեսթրի
ՂԵԻՈՆԴ ԵՊԻՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

DEDICATION

TO MRS. SATINIC KOUYOUMDJIAN

SOUTHPORT

Madam,

By your generously defraying the expenses of the publication of this bilingual **HANDBOOK of DIVINE LITURGY**, in memory of your ever-lamented worthy husband **MR. SARKIS KOUYOUMDJIAN**, you have laid the Armenian Community of Manchester and the whole of the English-Speaking Armenians under a deep dept of gratitude.

Invoking the blessings of Heaven on the memory of your deceased husband, on yourself and on the life of your dear children and grandchildren, I add my sincere blessings and warm good wishes.

Yours sincerely,

✠ **LEON TOURIAN**

Armenian Bishop of Manchester
and North of England.

Manchester, 13th July 1926

Յ ա ռ ա ջ ա ր ա ն

ՍՈՅՆ ԵՐԿԼԵԶՈՒԵԱՆ Զեռաց ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑԻՆ պատ-
րաստութեան մեջ ինձ օժանդակ ունեցած եմ մանչեքսրաբնակ
ծանօթ քանասեր Պ. Գառնիկ Զննգչեան, որ փութաց ուղղել
Մանչեքրի նախորդ հովիւներէն Եսայի վրդապ. Աստուածասուր-
եանցի ի Լոնսոն սպագրել տուած 1887 ի Պատարագամա-
տոյցին քարգնանութեան մեջ սպրդած կարգ մը սխալները:

Այն մեծ համոզումը ունիմ թէ սոյն Պատարագամատոյցի
հրատարակութեամբ, Հայ անգղիախօս երկսեռ հաւասարեակները
մեծապէս պիտի օգտուին անկէ եւ աւելի եւս պիտի ընթռնեն
Հայ Եկեղեցւոյ Ս. Պատարագի խորհուրդին գերագանց վեհու-
թիւնը եւ վսեմութիւնը, եւ անձնաբնականութեամբ եւ սրտի ու խղճի
մաքրութեամբ պիտի ուզեն կիրակնօրեայ Ս. Պատարագի անխա-
փան ներկայ գտնուիլ՝ հոգւոյ սնունդ ստանալու եւ Տեառն մերոյ
Յիսուսի Բրիստոսի փրկարար մահը պատմելու համար:

Հոգ. Հովիւ Հայոց Մանչեքրի

ՂԵԻՌԵԴ ԵՊԻՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

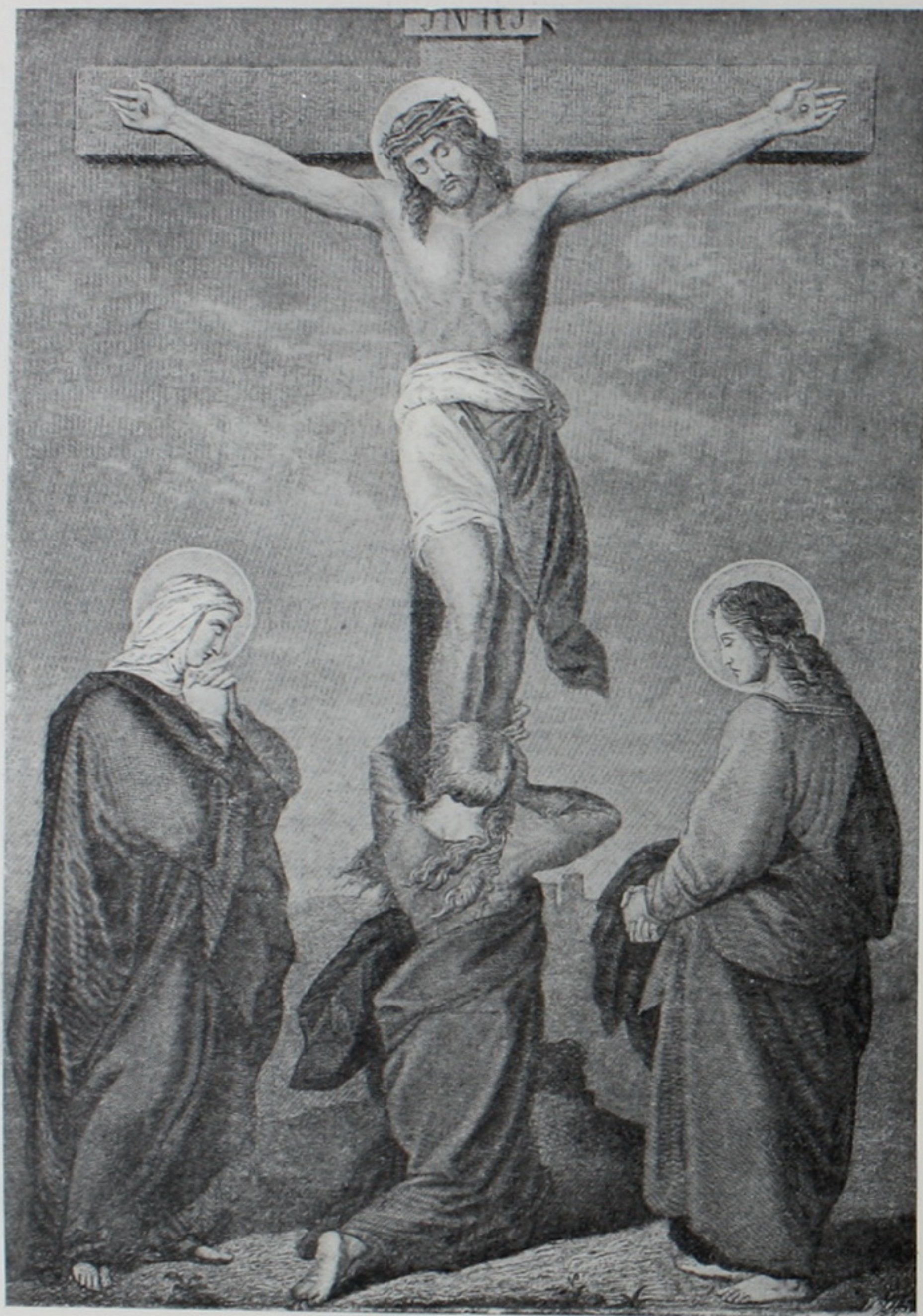
Մանչեսթր
15 Յուլիս 1926

« Զի Աստուծոյ կեցից և ընդ Քրիստոսի 'ի խաչ ելից: »
(Գաղ. Բ. 19-20:)

"That I might live unto God, I am
crucified with Christ."

(Gal. II. 19-20.)

Foreword

IN THE PREPARATION of this bilingual **Handbook of Divine Liturgy** I have had the help of the well-known Scholar Mr. K. Funduklian of Manchester, who has had before him the first edition of the Liturgy book published in London in 1887 by the care of the Very Rev. Essaïe Astvazadouriants D. D. former minister of the Armenian Church in Manchester. This first edition was out of print, and the translation needed correcting in not a few places.

I am convinced that having this book in their hands while attending the celebration of Holy Mass, English speaking members of my congregation will profit greatly and realise the solemnity and grandeur of the Mystery which will, when fully understood sink more in their hearts, and move them to attend every Sunday the celebration of Holy Mass, elevating their hearts, and purifying their conscience And thus fortified in their souls with the Spiritual food they may go confirmed to their homes and relate to each other the life-giving death of our Lord Jesus Christ.

✠ **Leon TOURIAN**

Armenian Bishop of Manchester
and North of England

Manchester
13th July 1926

ՐՀՆԵԱԼ ՏԵՐ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ: Ամէն:
Հայր մեր որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն
քո: Եկեսցէ արքայութիւն քո: Եղիցին կամք քո որպէս
յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ սուր մեզ
այսօր: Եւ թող մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեք
թողումք մերոց պարտապանայ: Եւ մի՛ տանիր զմեզ
'ի փորձութիւն. այլ փրկեա՛ զմեզ 'ի չարէ: Զի քո է
արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. Ամէն:

Զսաղմոսերգութիւնս և զաղաչանս ընկալցի
մարդասէրն Աստուած 'ի հաճոյս բարերար կամաց իւրոց.
մեր մեղացն և բազում յանցանացն թողութիւն շնոր-
հեսցէ. 'ի չարեաց փրկեսցէ. 'ի մեղաց պահեսցէ. և նմա
փառք յաւիտեանս. Ամէն:

BLESSED be our Lord Jesus Christ. Amen.

Our father, which art in heaven. hallowed be Thy name. Thy kingdom come. Thy will be done on earth as it is in heaven. Give us this day our daily bread, and forgive us our trespasses, as we forgive them that trespass against us; and lead us not into temptation; but deliver us from evil. For Thine is the kingdom, and the power and the glory, for ever and ever. Amen.

May God, in his lovingkindness to man, accept our psalmodies and supplications as pleasing unto His beneficent will. May He grant forgiveness of our sins and many transgressions, deliver us from evil, and guard us from sin, and glory be to Him for ever. Amen.

ՅՈՐԺԱՄ կամիցի Քահանայն Պատարագ մատուցանել, պարսի խորհրդաբար զգեստաւորիլ: Մտցէ յաւանդատունն հանդերձ սարկաւազօքն, ուր զգեստն են Պատարագի: Եւ զգեցեալ պատշօնէիցն ըստ իւրաքանչիւր աստիճանի. եւ մինչ Քահանայն զգենու, դպիրն երգեն զայս շարական.

ՄՈՐՀՈՒՐԴ ԽՈՐԻՆ անհաս անսկիզբն. որ զարդարեցեր զվերին պետութիւնդ. 'ի յառաջաստ անմատոյց լուսոյն. գերապանծ փառօք զդասս հրեղինաց:

Անճառահրաշ զօրութեամբ. ստեղծեր զԱդամ պատկեր տիրական. եւ նազելի փառօք զգեստաւորեցեր. 'ի դրախտն Ադենի տեղի բերկրանաց:

Զարչարանօք քո սուրբ Միածնիդ. նորոգեցան արարածք ամենայն եւ վերստին մարդն անմահացաւ. զարդարեալ 'ի զգեստ անկողոպտելի:

Անձրեւածին բաժակ հրահոսան. որ հեղար յԱռաքելալսն 'ի սուրբ վերնատանն, հեղ և 'ի մեզ Հոգիդ սուրբ Աստուած. ընդ պատմութեանի զքո զիմաստութիւն:

Տան քում վայելէ սրբութիւն՝ որ զգեցար զվայելչութիւն. սրբութիւն փառաց ընդ մէջ քո ածեալ. պատեալ զմէջս մեր ճշմարտութեամբ:

Որ զարարչագործ բազուկս քո տարածեցեր ընդդէմ աստեղաց. հաստատեալ զբազուկս մեր կարողութեամբ. համբարձմամբ ձեռաց առ քեզ միջնորդել:

Իիւսմամբ թագ 'ի գլուխ. պատեսցես զմիտս եւ զզգայարանս. խաչանիշ ուրարմամբ ըստ Ահարովնի. ծաղկեալ յոսկեթել 'ի զարդ խորանի:

When the Priest intends to celebrate Mass, he shall put on symbolic vestments. With the deacons, therefore, he goes into the Vestry, where the vestments for Mass are kept. Then the several Ministers being apparelled, every one according to his order, and while the Priest is robing, the Choir chants the following Anthem.

O MYSTERY, deep. unsearchable, eternal ! Who hast graced Thy heavenly realm with a veil of light unapproachable:

With wonderful power didst Thou create Adam in divine image, and didst cloth him in grace and splendour. in the garden of Eden. the abode of delights.

Through the sufferings of Thine only Begotten. Thou hast received all creatures, and again hast made man immortal, adorning him with garment no more to be divested.

O chalice of rain of fire, that wert poured on the Apostles in the holy upper chamber, pour Thy Holy Spirit upon us also, Thy wisdom together with the garment.

Holiness becometh Thy house, who art clothed in majesty. O that art begirt with the beauty of Holiness, gird also our loins with Truth.

O thou who didst stretch forth thy creating arms even to the stars, strengthen our arms to lift our hands unto Thee to commune with Thee.

With fixing this tire on the head, fix Thou our thoughts and our senses on Thee, this crosswise stole embroidered with golden flowers like that of Aaron, let it be in ornament of the Altar.

Բամից բոլորից տիրապէս Աստուածպետական, նա-
փորտապատ սիրով զմեզ զգեստաւորեցեր. քում սուրբ
խորհրդոյդ լինել սպասաւոր:

Թագաւոր երկնաւոր. զեկեղեցի քո անշարժ պահեա՝
եւ զերկրպագուս անուանդ քում. պահեա՝ ՚ի խաղաղու-
թեան:

Եւ եկեսցեն առաջի սրբոյ Սեղանոյն: Եւ Քահանայն լուսցէ
զձեռս ասելով Սաղմոս ԻԵ. կցորդ:

Լուացից սրբութեամբ զձեռս իմ. եւ շուրջ եղեց
զսեղանով քով Տէ՛ր,

Դատ արա ինձ Տէ՛ր. զի ես յամբժուութեան իմում
զնացի. ՚ի Տէ՛ր յուսացայ. զի մի՛ եղեց հիւանդ:

Փորձեա՛ զիս, Տէ՛ր, եւ քննեա՛ զիս. փորձեա՛ զերի-
կամունս իմ եւ զսիրտ իմ:

Ողորմութիւն քո, Տէ՛ր, առաջի աչաց իմոց. եւ
հաճոյ եղեց ճշմարտութեան քում:

Ոչ նստայց ես յաթոռս նանրաց. եւ ընդ անօրէնս
եւ ոչ մտից:

Ատեցի ես զժողովս չարաց, եւ ընդ ամբարիշտս
եւ ոչ նստայց:

Լուացից սրբութեամբ զձեռս իմ, եւ շուրջ եղեց
զսեղանով քով Տէ՛ր:

Լսել ինձ զձայն օրհնութեան քո եւ պատմել զամե-
նայն սքանչելիս քո:

Supreme divine Sovereign of countless multitudes,
clothe us in the tunic of love. to fit us for the due
ministration of Thy mysteries.

Heavenly King, maintain Thy Church unshaken and
keep the worshippers of Thy Holy Name in peace!

Then they all step in front of the Holy Table and the Priest
washes his hands, saying Psalm XXVI. (in antiphon).

I WILL wash my hands in innocency; so will
I compass Thine altar, O Lord.

Judge me, O Lord, for I have walked in mine
integrity: I have trusted also in the Lord therefore
I shall not slide.

Examine me, O Lord, and prove me; try my reins
and my heart.

For Thy loving kindness is before mine eyes; and
I have walked in Thy truth.

I shall not sit with vain persons: neither will I go
in with the wicked.

I hate the congregation of evil-doers, and I will
not sit with the ungodly.

I will wash my hands in innocency. so will I
compass Thine altar, O Lord.

That I may cause the voice of thanksgiving to be
heard, and tell of all Thy wondrous works.

Տէ՛ր, սիրեցի զվայելչութիւն տան քո. եւ գտեղի
յարկի փառաց քոց:

Մի՛ կորուսաներ ընդ ամբարիշտս զանձն իմ. եւ մի՛
ընդ արս արիւնահեղս զկեանս իմ:

Որոց ձեռք իւրեանց յանօրէնութեան են եւ աջ
նոցա լի է կաշառօք:

Ես յամբժութեան իմում գնացի. փրկեա՛ զիս, Տէ՛ր,
եւ ողորմեա՛ ինձ:

Ոտն իմ կացցէ յուղղութեան. յեկեղեցիս մեծս
օրհնեցից զքեզ:

Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ:

Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Եւ վասն սրբուհւոյ Աստուածածնին
բարեխօսութեանն, Տէ՛ր, ընկալ, զաղաչանս մեր, և կեցո՛
ղմեզ:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Սուրբ զԱստուածածինն և զամենայն
սուրբս բարեխօս արասցուք առ Հայր ի յերկինս, զի
կամեցեալ ողորմեսցի և զթացեալ կեցուցէ զարարածս
իւր: Ամենակալ Տէր Աստուած մեր. կեցո՛ և ողորմեա՛:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Ընկալ, Տէ՛ր, զաղաչանս մեր բարեխօ-
սութեամբ սրբուհւոյ Աստուածածնին անարատ ծնողի
միածնի Որդւոյ քո. և աղաչանօք ամենայն սրբոց քոց:
Լո՛ւր մեզ Տէ՛ր, և ողորմեա՛. ներեա՛, քաւեա՛, և թո՛ղ
զմեղս մեր: Արժանաւորեա՛ զոհութեամբ փառաւորել
զքեզ ընդ Որդւոյ և ընդ Սրբոյ Հոգւոյդ. այժմ և միշտ
և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Lord, I have loved the habitation of Thy house;
and the place where Thy glory dwelleth.

Gather not my soul with sinners, nor my life with
men of blood.

In whose hands is mischief, and their right hand
is full of bribes.

But as for me, I will walk in mine integrity: redeem
me and be merciful unto me.

My foot standeth in an even place: In the congrega-
tions will I bless the Lord.

Glory be to the Father, and to the Son, and to the
Holy Ghost.

Now and ever, world Without end. Amen.

Priest. For the sake of the Holy Mother of God,
O Lord, accept our supplications, and give us life.

Deacon. Let us make the Holy Mother of God
and all the saints, our intercessors with the Father in
Heaven, that He will be pleased to have mercy, and,
in His pity, save his creatures Almighty Lord God, give
us life, and have mercy upon us.

Priest. Receive, O Lord, our supplications through
the intercession of the Holy Mother of God, the
Immaculate Mother of Thine only begotten Son, and
through the entreaties of all Thy saints. Hear us, O
Lord, and have mercy on us; bear with us, put away
our offences. and forgive us our sins, and make us
worthy, with praises to glorify Thee, with Thy Son,
and the Holy Ghost; now and ever, world without end.
Amen.

եւ դառնալով առ ժողովուրդն, շարունակէ ասել.

Խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ եւ սրբուհւոյ Աստուածածնին. եւ առաջի ամենայն Սրբոց. եւ առաջի ձեր հարք եւ եղբարք. զամենայն մեղս զորս զործեալ եմ. քանզի մեղայ խորհրդով բանիւ եւ զործով. եւ ամենայն մեղօք զոր զործեն մարդիկ: Մեղայ, մեղայ, աղաչեմ զձեզ, խնդրեցէ՛ք վասն իմ յԱստուծոյ զթողութիւն:

Մի ոմն 'ի մերձակայ Բահանայից պատասխանեցէ.

Ողորմեացի քեզ Աստուած հօրն. եւ թողութիւն շնորհեցէ յամենայն յանցանաց քոց. անցելոյն եւ այժմուս, և յառաջիկայէն փրկեցէ: Հաստատեցէ՛ յամենայն զործս բարիս. եւ հանգուցէ զքեզ 'ի հանդերձեալ կեանսն. Ամէն:

Պատասխանէ եւ ինն.

Ազատեցէ՛ եւ զձեզ մարդասէրն Աստուած, եւ թողցէ՛ զամենայն յանցանս ձեր. տացէ ժամանակ ապաշխարելոյ եւ զործելոյ զբարիս. ուղղեցէ եւ զառաջակայ կեանս ձեր շնորհօք Սուրբ հոգւոյն, հօրն եւ ողորմածն եւ նմա փառք յաւիտեանս. Ամէն:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Յիշեալի՛ր եւ զմեզ առաջի անմահ Գառինն Աստուծոյ:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ: Յիշեալ լիջիք առաջի անմահ Գառինն Աստուծոյ:

Then, turning towards the congregation. he says,

I confess before God, and the Holy Mother of God, and before all the Saints. and before you. fathers and brethren, all the sins I have committed. For I have sinned in thought, word and deed. and with every sin committed by men; I have sinned. sinned, I pray ye, entreat God for me to grant forgiveness.

One of the priests shall answer,

Let God Almighty have mercy on thee, and grant thee forgiveness of all thy trespasses, past and present; let Him deliver thee from those that are to come; confirm thee in every good work, and give thee rest in life everlasting. Amen.

To which the Priest replies :

Let God who loves men, save you also and forgive you your trespasses; give you time for repentance, and for the practice of good works; and may He be pleased to direct your future life, through the grace of the Holy Ghost, who is both mighty and merciful; and unto whom be glory for ever. Amen.

Choir and people. Remember us before the immortal Lamb of God.

Priest. You shall be remembered in presence of the immortal Lamb of God.

Դպիրքն, Սաղմոս ԴԹ. փոխ.

Աղաղակեցէ՛ք առ Տէր ամենայն երկիր. ծառայեցէ՛ք
Տեառն ուրախութեամբ:

Մտէ՛ք առաջի նորա ցնծութեամբ. ծաներուք զի
նա է Տէր Աստուած մեր:

Նա արար զմեզ, և ոչ մեք էաք. մեք ժողովուրդք
և խաշն արօտի նորա:

Մտէ՛ք ընդ դրունս նորա խոստովանութեամբ. և
օրհնութեամբ ՚ի յարկս նորա:

Խոստովան եղերո՛ւք Տեառն, և օրհնեցէ՛ք զանուն
նորա:

Քաղցր է Տէր. յաւիտեան է ողորմութիւն նորա,
յազգէ մինչեւ յազգ է ճշմարտութիւն նորա:

Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ:

Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ քարոզի. Սուրբ եկեղեցեալս աղաչեսցուք
զՏէր. զի սովալ փրկեսցէ զմեզ ի մեղաց և կեցուսցէ
շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ ամենակալ Տէր Աստուած
մեր. կեցո՛ւ և ողորմեա՛:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Ի մէջ տաճարիս եւ առաջի աստուած-
ընկալ եւ պայծառացեալ սուրբ նշանացս եւ սուրբ տեղ-
ւոյս խոնարհեալ երկիւղիւ երկիրպագանեմք. զսուրբ և
զհրաշալի եւ զյաղթող զՅարութիւնդ քո փառաւորեմք,
եւ քեզ մատուցանեմք զօրհնութիւն եւ զփառս ընդ Հօր
եւ ընդ Հոգւոյդ սրբոյ. այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս
յաւիտենից. Ամէն:

The **Choir** then chants Psalm c. in antiphon

Make a joyful noise unto the Lord, all ye lands:
serve the Lord with gladness;

Come before His presence with singing: know ye
that the Lord He is God.

It is He that hath made us, and not we ourselves;
we are His people, and the sheep of His pasture.

Enter into His gates with thanksgiving, and into
His courts with praise.

Give thanks unto Him, and Bless His name.

For the Lord is good; His mercy is everlasting;
and His truth endureth to all generations.

Glory be to the Father, and to the Son, and to the
Holy Ghost.

Now and ever, world without end. Amen.

Deacon *aloud.* With the Holy Church Let us
pray to the Lord, that through her He may save us
from our sins, and keep us through the grace of His
mercy. O our Lord God Almighty, save and have
mercy.

Priest. In the midst of this temple, and in
the presence of these God accepted and glorified sym-
bols, and of this holy place, we humbly adore with
awe We glorify Thy holy, wonderful, and triumphant
Resurrection. And unto Thee we offer praise and glory,
with the Father, and the holy Ghost, now and ever,
world without end Amen.

Քահանայն ասացէ Սաղմոս ԽԲ. կցորդ եւ ելցէ 'ի խորանն.

Մտից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստուած, որ
ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Դա'տ արա ինձ Աստուած. և իրաւ արա
ինձ 'ի դատաստանի իմում:

Յազգէ՛ որ ոչ է սուրբ. 'ի մարդոյ մեղաւորէ նեն-
գաւորէ փրկեա՛ զիս:

Դու Աստուած հզօրիչ իմ ես. ընդէ՛ր մոռացար զիս.
ընդէ՛ր տրտում գնամ ես 'ի նեղել թշնամւոյ իմոյ:

Առաքեա՛, Տէր, զլոյս քո և զճշմարտութիւն քո. զի
առաջնորդեսցեն ինձ և հանցեն զիս 'ի լեառն սուրբ և
'ի յարկս քո:

Մտից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստուած՝ որ
ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ:

Խոստովան եղեց քեզ օրհնութեամբ, Աստուած Աս-
տուած իմ:

Արդ՝ ընդէ՛ր տրտում ես անձն իմ. կամ ընդէ՛ր
խոովես զիս. յուսա՛ առ Աստուած, խոստովանեա՛ նմա.
փրկիչ երեսաց իմոց Աստուած է:

Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ.

Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ քարոզի. Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր
աղաչեսցուք. Օրհնեսցուք զՀայր Տեառն մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի, որ արժանի արար զմեզ կալ 'ի տեղւոյս
փառաբանութեան, և երգել զերգս հոգեւորս: Ամենակալ
տէր աստուած մեր. կեցո՛ և ողորմեա՛:

The **Priest** saying Psalm XLIII. in antiphon with the deacon goes up to the Altar

I will go unto the altar of God; unto God who made my infancy happy.

Deacon. Judge me, O God, and plead my cause against an ungodly nation.

O deliver me from the deceitful and unjust man.

For thou art the God of my strength; why dost thou cast me off? Why go I mourning because of the oppression of the enemy?

O send out Thy light and Thy truth; let them lead me: Let them bring me unto Thy holy hill, and to Thy tabernacles.

Then will I go unto the altar of God, unto God who made my infancy happy.

And will praise Thee with thanksgiving, O God, my God.

Why art thou cast down. O my soul? And why art thou disquieted within me? Hope in God: for I shall yet praise him, who is the health of my countenance, and my God.

Glory be to the Father, and to the Son, and to the Holy Ghost.

Now and ever, world without end. Amen.

Deacon *aloud.* Let us again pray to the Lord for peace; Let us bless the Father of our Lord Jesus Christ, who has counted us worthy to stand in the abode of praise, and to sing spiritual songs; Lord God Almighty, save and have mercy.

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. 'ի յարկի Սրբութեան և 'ի տեղւոջս
 փառաբանութեան. հրեշտակաց բնակարանիս և մարդ-
 կան քաւարանիս. առաջի աստուածընկալ և պայծա-
 րացեալ սուրբ նշանացս և սուրբ սեղանոյս խոնարհեալ
 երկիւղիւ երկիրպագանեմք. զսուրբ և զհրաշալի և զյաղ-
 թող զՅարութիւնդ քո օրհնեմք և փառաւորեմք. և քեզ
 ընդ երկնային Զօրսն մատուցանեմք զօրհնութիւն եւ
 զփառս ընդ Հօր եւ ընդ Հոգւոյդ Սրբոյ. այժմ եւ միշտ
 եւ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Յէս այս աղօթից ծածկի Սեղանն վարագուրաւ, եւ մնայ
 մինչեւ ցաւառս բնծայիցն դնելոյ.

Եւ Դպիրքն երգեն զմեղեդի ըստ պատշանի աւուրն,
 կամ զգարականն խնկարկութեան ԴԿ.

ՅԱՅՍ ՅԱՐԿ նուիրանաց ուխտի Տեառն տաճարիս,
 ժողովեալքս աստանօր 'ի խորհուրդ պաշտաման պաղա-
 տանաց առաջիկայ սուրբ Պատարագիս. խնկօք անուշիւք
 խուժք առեալ պարեմք 'ի վերնայարկ սրահս խորանիս:
 Ուղղութեամբ ընկալ զաղօթս մեր որպէս բուրումն
 անուշահոտ խնկոց ստաշխից եւ կինամոնաց. եւ զմա-
 տուցողս պահեա՛ սրբութեամբ, միշտ եւ հանապազ քեզ
 սպասաւորել: Բարեխօսութեամբ Մօր քո եւ Կուսի.
 ընկալ զաղաչանս քոց պաշտօնէից:

Որ գերագոյն քան զերկինս պայծառացուցեր սուրբ
 զեկեղեցի արեամբ քով Բրիստոս. և ըստ երկնայնոցն
 կարգեցեր 'ի սմա զդասս Առաքելոց և Մարգարէից սուրբ
 Վարդապետաց. այսօր ժողովեալ դասք քահանայից, սար-
 կաւագաց, դպրաց և կղերիկոսաց. խունկ մատուցանեմք
 առաջի քո Տէ՛ր, յօրինակ ըստ հնումն Զաքարիա: Ընկալ
 առ 'ի մէնջ զխնկանուէր մաղթանս, որպէս զպատարագն
 Աբէլի, զՆոյի և զԱբրահամու: Բարեխօսութեամբ վերին
 քո զօրացդ, միշտ անշարժ պահեա՛ զաթոռ Հայկազնեայս:

Priest. In this abode of holiness, and in the seat of praise, in this dwelling of angels and of expiation for men, we fall low and, in awe, worship in the presence of these glorious and divine tokens, and of the Holy Table and we glorify Thy wonderful and triumphant Resurrection. And unto Thee with the heavenly host we give praise and glory, with the Father and the Holy Ghost, now and ever, world without end. Amen.

(After these prayers the curtain is drawn, and remains so during the whole of the oblation).

Then the Choir sings the melody appointed for the day, or the hymn to be said at the censuring.

Hymn of Censing. Hymn VI. tune.

IN this shrine of devotional offerings in the Lord's temple, we, assembled together for the mystery of worship and supplications before the Holy Mass, wave up aloft a mixture of sweet spices. Favourably receive our payers as the savour of sweet-smelling incense, myrrh, and cinnamon. Keep firm in holiness to serve Thee, now and ever those who offer in to Thee. Through the intercession of Thy Virgin Mother, accept the supplications of those who worship Thee.

O Christ, who with Thy Blood hast made Thy Church brighter than the heavens, and hast appointed within her, after the pattern of heavenly hosts, orders of Apostles, Prophets, and holy Teachers, we priests, deacons, readers, and clergy here assembled this day, burn incense before Thee, as Zachariah did of old. Accept from us our prayers sent up to Thee as incense, like the sacrifice of Abel, of Noah, and of Abraham. Through the intercession of Thy heavenly hosts maintain ever unshaken the throne of Armenia.

Խնդա՛ յոյժ դուստր լուսոյ Մայր Սուրբ Կաթողիկէ մանկամբք քո Սիօն. զարդարեալ պճնեա՛ հարսն պանծալի երկնանման լուսաճեմ խորան. զի օծեալն Աստուած էնն ՚ի յէնն անծախապէս ՚ի քեզ միշտ պատարագի. Հօր ՚ի հաշտութիւն մեզ ՚ի քաւութիւն բաշխէ զմարմին և զարիւն իւր սուրբ. վասն իւր կատարման սուրբ տնօրէնութեան շնորհէ զթողութիւն կանգնողի տաճարիս:

Զանապական Կոյսն Մարիամ Աստուածածին խոստովանի սուրբ Եկեղեցի. ուստի տուաւ հացն անմահութեան և բաժակ մեզ ուրախարար. տո՛ւք օրհնութիւն նմա հոգեւոր երգով:

Եւ Աւագսարկաւազն ՚ի մէջ Եկեղեցւոյն կալով ձայնեցէ.

Օրհնե՛ա Տէ՛ր:

Եւ Քառանոյն ՚ի ձայն ասացէ

ՕՐՀՆԵԱ՛Ն թագաւորութիւնն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Եւ սկսանին Դպիրքն ժամամուտ քոս պատեանի աւուրն, կամ այս.

Միածին Որդի և Բանդ Աստուած և անմահ էութիւն, որ յանձն առեր մարմնանալ ՚ի սրբուհւոյ Աստուածածնէն և ՚ի միշտ կուսէն. անփոփոխելիդ մարդ եղեալ խաչեցար Քրիստոս Աստուած մեր. մահուամբ զմահ կոխեցեր. մինդ ՚ի Սրբոյ Երրորդութենէն՝ փառաւորակից ընդ Հօր և Սրբոյ Հոգւոյն. կեցո՛ զմեզ:

՚ի Զատկին

Քրիստոս յարեա՛ւ ՚ի մեռելոց. մահուամբ զմահ կոխեաց և յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգեւեաց. նմա փառք յաւիտեանս. Ամէն:

Rejoice greatly, O Zion, daughter of light, Holy Mother, Catholic, with thy children. Fair Spouse, adorned and embellished like a light-heaven for the Anointed God, Very God of Very God, is ever offered in Thee, a sacrifice without fire, who dispenses His own sacred Body and Blood, in reconciliation to the Father, and in atonement for us. Through His holy dispensation. Grant forgiveness to the builder of this temple.

The Holy Church confesses the immaculate Virgin Mary, Mother of God, for that she-gave us the bread of immortality and the cup of rejoicing. Give her blessings in spiritual songs.

Then the **proto-Deacon** standing in the middle of the church, calls aloud.

Bless, O Lord.

The **Priest** answers with a loud voice,

BLESSED be the Kingdom of the Father, and of the Son, and of the Holy Ghost, now and for ever, world without end. Amen.

Then the **Choir** chants the proper Introit for the feast, or the following one,

O Thou only Begotten Son and Lord God, immortal Being, who didst consent to be incarnate from the Holy Mother of God and ever-Virgin. O Christ our God, who though immutable, didst really become man, and wast crucified, who didst conquer death by death; O Thou, one of the Holy Trinity, co-equal in glory with the Father and with the Holy Ghost, save us.

For Easter

Christ is risen from the dead!

He has conquered death by death and granted us life through His Resurrection. Glory to Him for evermore. Amen.

Եւ յաւարտիլն՝ ձայնեցէ **Աւագ-Սարկաւագն**.

Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք. ընկալ
կեցո՛ եւ ողորմեա՛:

Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

Եւ **Քահանայն** ասացէ.

Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն
Սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Խաղաղութիւն և ամենեցուն

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Աստուծոյ երկիրպագեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Առաջի քո Տէր:

Եւ **Քահանայն** ասացէ ՚ի ձայն.

ՏէՐ ԱՍՏՈՒԱԾ մեր, որոյ կարողութիւնդ անքննին է.
և փառքդ անհասանելի: Որոյ ողորմութիւնդ անչափ
է, և զթութիւնդ անբաւ: Դու ըստ առատ մարդասիրու-
թեանդ քում, նայեաց ՚ի ժողովուրդս քո՝ եւ ՚ի տաճարս
այս սուրբ: Եւ արա՛ ընդ մեզ և ընդ աղօթակիցս մեր.
առատապէս զողորմութիւն քո և զզթութիւն: Զի քեզ
վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ. այժմ և միշտ
և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Եւ սկսանին աս **Դպիրքն** Սաղմոս եւ շարական

ըս պատշանի աւուրն, կամ այս.

Սաղմոս. Տէր քաղաւորեաց: Շարական. Ա. Զ.

ԶԹԱԳԱԽՈՐՆ փառաց Քրիստոս. որ վասն մեր մարմ-
նացաւ ՚ի Սրբոյ Կուսէն եւ խաչի համբերելով. միաբա-
նութեամբ երգով բարեբանեսցուք:—Որ զթաղումն երեք-
օրեայ յանձն էառ յարուցեալ ՚ի մեռելոց իշխանութեամբ.
միաբանութեամբ երգով բարեբանեսցուք: — Կարողա-
պէս զղրունս դժոխոց խորտակեաց. Եկեղեցւոյ իւրում
զգեցոյց զմեծ վայելչութիւն. միաբանութեամբ երգով
բարեբանեսցուք:

When ended the **Proto-Deacon** says aloud.

Let us again pray to the Lord for peace. Receive, save and have mercy.

Bless, O Lord.

Then the **Priest** says,

Blessing and glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Ghost, now, and for ever, world without end. Amen.

Peace ✠ be to all.

Choir and people. And with thy Spirit.

Deacon. Let us worship God.

Choir and people. In Thy presence, O Lord.

Then the **Priest** says, aloud,

O LORD, our God, whose power is unsearchable, and whose glory is incomprehensible; whose mercy is infinite, and whose clemency is boundless; in Thy generous compassion look down upon Thy congregation, and upon this holy temple; and abundantly show Thy mercy and pity on us, and on those who pray with us. For unto Thee belong glory, dominion, and honour, now, and for ever, world without end. Amen.

Then the **Choir** begins the Psalm and Hymn appointed for the day or the following one.

Psalm. The Lord reigneth. Hymn I. tune.

LET US PRAISE, with a unanimous song. Christ the King of glory, who for our sake was incarnate of the Holy Virgin, and endured sufferings upon the Cross.

Let us praise, with a unanimous song. Him who consented to be in the grave for three days, and rose from death in might.

Let us praise, with a unanimous song, Him who mightily burst the doors of hell, and has clothed His Church with Divine Majesty.

ի Զատկին

ՅԱՐԵԱԻ ՔՐԻՍՏՈՍ ՚ի մեռելոց Ալէլուիա:
Եկայք ժողովուրդք, երգեցէք Տեառն. Ալէլուիա:
Յարուցելոյն ՚ի մեռելոց. Ալէլուիա.
Որ զաշխարհս լուսաւորեաց. Ալէլուիա:

Եւ ՚ի փառս տալն Դպրաց, երկիրագցեն առաջի բեմին ամենեւեան:
Եւ Քահանայն (դառնայ խաչակնէ) եւ ապա երկրագանելով
Սեղանոյն ասասցէ զաղօթս ՚ի ծածուկ:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ ձայնեացէ. Օրհնեա՛ տէր:
ՔԱՀԱՆԱՅՆ ասասցէ ՚ի ձայն. Զի քո է կարողութիւն
և զօրութիւն, և փառք յաւիտեանս. ամէն:

Եւ համբուրեսցեն զՍեղանն եւ Սարկաւագունն գոչեսցեն.

Պրօսխո՛ւմէ:

Եւ Սարկաւագաց մի ոմն բարձրացուցանէ զԱւետարանն սուրբ:
Եւ Դպիրն քս խորհրդոյ աւուրն երգեն զԵրեմարեանն:

Յաւուրն Աւեսեաց, Ծննդեան եւ Թշխաւոթեան.

Սուրբ Աստուած. Սուրբ և հզօր. Սուրբ և Անմահ
որ ծնար և յայտնեցար վասն մեր. Ողորմեա՛ մեզ:
(Երիցս կրկնեա):

Քառասնօրեայ զաշտեան Քրիստոսի եւ Ծաղկազարդի

Սուրբ Աստուած... որ եկիր և գալոց ես. Ողորմեա՛
մեզ:

Զատկի եւ ամենայն յարութեան Կիւրակեից.

Սուրբ Աստուած... որ յարեար ՚ի մեռելոց. Ողորմեա՛
մեզ:

Համբարձմանն Քրիստոսի.

Սուրբ Աստուած... որ համբարձար փառօք առ Հայր.
Ողորմեա՛ մեզ:

Հոգւոյ զաշտեանն.

Սուրբ Աստուած... որ առաքեցեր զՀոգիդ Սուրբ ՚ի
բարձանց յԱռաքեալսն. Ողորմեա՛ մեզ:

For Easter.

CHRIST IS RISEN from the dead. Alleluia.
 Come, O ye people, sing to the Lord. Alleluia.
 To Him, who is risen from the dead. Alleluia.
 To Him, who has given light to the world. Alleluia.

Then, while the **Choir** gives glory, they all bow before the Sanctuary and the Priest (turning makes the sign of the Cross, towards the congregation, and) bowing to the Holy Table, says prayers privately.

Deacon. Bless, O Lord.

Priest. For Thine is the power, the dominion, and the glory, for ever and for ever. Amen.

Then they kiss the Holy Table, and the **Deacons** cry aloud.

Proschume (let us attend)

Then one of the **Deacons** raises up the Holy Gospel, and the **Choir** meanwhile sings the proper Trisagion for the feast.

*On the days of the Annunciation, Nativity
and Circumcision.*

Holy God, Holy and Strong, Holy and Immortal.
 who wast born and manifested for us, have mercy upon
 us. (*Thrice repeated*).

On the Purification, and Palm-Sunday.

Holy God.....Who didst come and art to come, have
 mercy upon us.

On Easter, and on other Sundays.

Holy God..... Who didst rise from the dead, have
 mercy upon us.

On Ascension.

Holy God..... Who didst ascend to the Father with
 glory, have mercy upon us.

On Pentecost.

Holy God..... Who hast sent Thy Holy Ghost from
 above to the Apostles, have mercy upon us.

Պայծառակերպութեանն Քրիստոսի

Սուրբ Աստուած.... որ յայտնեցար 'ի Թափօր լերինն.
Ողորմեա՛ մեզ:

Վերափոխման սուրբ Աստուածածնի.

Սուրբ Աստուած.... որ եկիր 'ի փոխումն Մօր քո եւ
կուսի. Ողորմեա՛ մեզ:

Խաչի

Սուրբ Աստուած..... որ խաչեցար վասն մեր. Ողորմեա՛
մեզ:

Եւ 'ի կասարիցն Երեմարենոյն Սարկաւազն քարոզէ.

Եւ եւս իւղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի
և հաստատութեան սրբոյ Եկեղեցւոյ. զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Վասն ամենայն սուրբ եւ ուղղափառ
Եպիսկոպոսաց. զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Վասն Հայրապետին մերոյ Տեառն (այս
անուն) կենաց և փրկութեան հոգւոյ նորին. զՏէր աղա-
չեսցուք:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Վասն Վարդապետաց, քահանայից սար-
կաւազաց, դպրաց և ամենայն ուխտի մանկանց եկե-
ղեցւոյ. զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

On the Transfiguration

Holy God.....Who didst appear on the mountain of Tabor, have mercy upon us.

On the Assumption of the Mother of God.

Holy God.....Who didst come to transfer Thy Mother and Virgin. have mercy upon us.

On the Holy Cross.

Holy God.....Who wast crucified for us, have mercy upon us.

When the Trisagion is ended, the **Deacon** then proclaims aloud.

Let us again pray to the Lord in peace.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. For the peace of the whole world, and for the maintenance of our holy Church, let us beseech the Lord.

Choir and people. Lord, have mercy,

Deacon. For all the holy and orthodox Bishops, let us beseech the Lord.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. Let us beseech the Lord, for the long life of our Supreme Patriarch Lord [N], and for the salvation of his soul.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. Let us beseech the Lord for the Vartabeds, Priests, Deacons, Choristers, and for every rank of the children of the Church.

Choir and people. Lord, have mercy.

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Վասն բարեպաշտ թագաւորաց և
աստուածասէր իշխանաց, Զօրավարաց և զօրաց նոցին.
զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Վասն հոգւոցն հանգուցելոց որք ճշմա-
րիտ և ուղիղ հաւատով 'ի Քրիստոս ննջեցին. զՏէր
աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Յիշեա՛ Տէր և ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Եւ եւս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ
հաւատոյս մերոյ. զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զանձինս մեր և զմիմեանս Տեառն
Աստուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Քեզ Տեառնդ յանձն եղիցուք:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր ըստ
մեծի ողորմութեան քում. ասասցուք ամենեքեան միա-
բանութեամբ:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛. Տէ՛ր ողորմեա՛. Տէ՛ր
ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե. Օրհնեա՛ Տէր:

ՔԱԼԱՆԱՅՆ. Զի ողորմած և մարդասէր ես Աստուած
զոլով և քեզ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ.
այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Եւ սկսանին ԴԱՊԻՐՔՆ Սաղմոս ըստ խորհրդոյ աւուրն, եւ ընթերցցին
զգիրս մարգարէականս եւ զառաքելականս: Եւ զկնի ալելուիա,
ըստ ցուցանելոյ ընթերցուածոյն, եւ յաւարտմանն.

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ասացե. Ալէլուիա Օ՛րթի:

Քահանայն դարձցի եւ խաչակնեցէ 'ի վերայ ժողովրդեանն ասելով.

Խաղաղութիւն ✠ ամենեցուն

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Երկիւղածութեամբ լուարուք:

Deacon. Let us beseech the Lord for pious Kings and God loving princes, for their generals and their armies.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. Let us beseech the Lord for the souls of those who rest in death, who have fallen asleep in Christ in the true and orthodox faith.

Choir and people. Lord, remember and have mercy.

Deacon. Let us also unanimously beseech the Lord for our true and holy faith.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. Let us commit our own selves and one another unto the Lord.

Choir and people. Unto Thee, O Lord, let us be committed.

Deacon. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Thy great mercy. Let us all say with one accord.

Choir and people. Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord have, mercy.

Deacon *aloud.* Bless, O Lord.

Priest. For, O God, Thou art merciful, and Thou lovest men, and unto Thee belong glory, dominion, and honour, now and ever, world without end. Amen.

Then the **Choirs** begin to sing the Psalm appointed for the day. Then are read the books of the Prophets, and of the Apostles, and after, the Alleluia, according to the direction for it in the lesson, and at the end of it all.

Deacon *proclaims.* Alleluia Orthi [stand up].

Then the **Priest** turns towards the people and makes the sign of the Cross over the congregation, saying.

Peace ✠ be to all.

Choir and people. And with Thy Spirit.

Deacon. Let us hearken with fear.

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի
որ ըստ Մատթէոսի (Մարկոսի, Ղուկասու, Յովհաննու):

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Պրօսկսումէ:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Ասէ Աստուած:

Եւ Սարկաւագն ընթերցցի զԱւետարանն սուր, եւ յաւատմանն
ասացեն ամենեւեան.

Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր:

Եւ ապա ասեն զՆիկիական դաւանութիւնն 'ի լման.

ՀԱՒԱՏԱՄՔ 'Ի ՄԻ ԱՍՏՈՒԱԾ ՀԱՅՐ

Ամենակալ, յարարիչն երկնի եւ երկրի,
երեւելեաց եւ աներեւոյթից: Եւ 'ի մի Տէր Յիսուս
Քրիստոս յՈրդին Աստուծոյ, ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ՝
Միածին, այսինքն յէութենէ Հօր: Աստուած յԱստուծոյ՝
Լոյս՝ 'ի Լուսոյ, Աստուած ճշմարիտ՝ յԱստուծոյ ճշմարտէ,
ծնունդ եւ ոչ արարած: Նոյն ինքն 'ի բնութենէ Հօր
որով ամենայն ինչ եղեւ յերկինս եւ 'ի վերայ երկրի,
երեւելիք եւ աներեւոյթք: Որ յաղագս մեր մարդկան եւ
վասն մերոյ փրկութեան իջեալ 'ի յերկնից մարմնացաւ
մարդացաւ ծնաւ կատարելապէս 'ի Մարիամայ սրբոյ
կուսէն Հոգւովն Սրբով: Որով էառ մարմին, հոգի և միտ.
եւ զամենայն որ ինչ է 'ի մարդ, ճշմարտապէս եւ ոչ
կարծեօք: Չարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ, յերրորդ աւուր
յարուցեալ. ելեալ 'ի յերկինս նովին մարմնով նստաւ ընդ
աջմէ Հօր: Գալոց է նովին մարմնովն եւ փառօք Հօր. 'ի
դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս. Որոյ թագաւորութեանն
ոչ գոյ վախճան:

Հաւատամք եւ 'ի Սուրբ Հոգին յանեղն եւ 'ի կա-
տարեալն: Որ խօսեցաւ յՕրէնս եւ 'ի Մարգարէս եւ
յԱւետարանս: Որ էջն 'ի Յորդանան, քարոզեաց յԱռաք-
եալսն եւ բնակեցաւ 'ի Սուրբսն:

Deacon. The Holy Gospel of Jesus Christ, according to Mattheu (Marc, Luke, John).

Choir and people. Glory be to Thee, O Lord our God.

Deacon. Proschume (let us attend).

Choir and people. God speaks.

Then the **Deacon** shall read the Holy Cospel, at the end of which all shall say,

Glory be to Thee, O Lord, our God.

Then shall the Nicene Creed be said in full.

WE BELIEVE IN ONE GOD. the Father Almighty, Maker of Heaven and Earth, of things visible and invisible. And in one Lord Jesus Christ, the Son of God, begotten of God the Father, that is, Only-Begotten Son of the essence of the Father. God of God, Light of Light, very God of very God; begotten not made. Himself of the nature of the Father, by whom all things came into existence in Heaven and upon earth, both visible and invisible. Who, for us men, and for our salvation, having come down from Heaven, was incarnate became man, was born perfectly of the Holy Virgin Mary by the Holy Ghost. Of whom He took body, soul and mind and everything that is in man, verily and not in semblance. He suffered, was crucified, was buried, having risen the third day, ascending into heaven in the same body, He sat at the right hand of the Father. He is to come in the same body and in the glory of the Father, to judge the quick and the dead; of whose Kingdom there is no end.

We also believe in the Holy Ghost, uncreated and perfect, who spake in the Law, and in the Prophets, and in the Gospels. Who came down upon the Jordan, preached through the Apostles and dwelt in the Saints.

Հաւատամք և 'ի Մի միայն Ընդհանրական և Առաքելական Սուրբ Եկեղեցի: 'ի մի մկրտութիւն, յապաշխարութիւն, 'ի քաւութիւն և 'ի թողութիւն մեղաց: 'ի յարութիւն մեռելոց: Ի դատաստանն յաւիտենից: Հոգւոց և մարմնոց յարքայութիւնն երկնից. և 'ի կեանսն յաւիտենականս:

Իսկ որք ասենն. էր երբեմն, յորժամ ոչ էր Որդին. կամ էր երբեմն, յորժամ ոչ էր Սուրբ Հոգին. կամ թէ յոչէից եղեն. կամ յայլմէ էութենէ ասեն լինել զՈրդին Աստուծոյ եւ կամ զՍուրբ Հոգին. եւ թէ փոփոխելիք են կամ այլայլելիք. զայնպիսիսն մերժէ կաթողիկէ եւ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցի:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեացէ. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. ('ի Լուսաւորչի մերմէ ասացեալ:)

Իսկ մեք փառաւորեսցուք որ յառաջ քան զյաւիտեանս երկիրպագանելով Սրբոյ Երրորդութեանն և միոյ Աստուածութեանն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

Սարկաւազն քարոզէ 'ի ձայն:

Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Տէր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Եւ եւս հաւատով աղաչեսցուք և խընդրեսցուք 'ի Տեառնէ Աստուծոյ և 'ի Փրկչէն մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ 'ի ժամուս պաշտաման և աղօթից: Զի արժանի ընդունելութեան արասցէ լուիցէ Տէր ձայնի աղաչանաց մերոց: Ընկալցի զխնդրուածս սրտից մերոց. թողցէ զյանցանս մեր ողորմեսցի 'ի վերայ մեր: Աղօթք մեր և խնդրուածք յամենայն ժամ. մտցեն առաջի մեծի Տէրութեան նորա: Եւ նա տացէ մեզ միաբան միով հաւատով և արդարութեամբ վաստակիլ 'ի գործս բարեաց: Զի զողորմութեան զշնորհսն իւր արասցէ 'ի վերայ մեր Տէրն ամենակալ. կեցուցէ և ողորմեսցի:

We also believe in One Universal and Apostolic Church; in one Baptism, in repentance, in the expiation and forgiveness of sins; in the Resurrection of the dead; in the everlasting judgment of souls and bodies, in the Kingdom of heaven; and in the life everlasting.

But those who say there was (a time) when the Son was not; or that there was (a time) when there was no Holy Ghost; or that they came into being of things that were not; or who say that the Son of God and the Holy Ghost be of different natures, and that they be changeable and alterable, such does the Holy Catholic and Apostolic Church reject and disown.

Deacon *aloud.* Bless, O Lord.

Priest says (added by St. Gregory, the Illuminator),

But we will glorify Him who was before all eternity, by worshipping the Holy Trinity and One Godhead of the Father, and the Son, and the Holy Ghost, now and ever, world without end. Amen.

The **Deacon** proclaims, aloud,

Let us again pray to the Lord for peace.

Choir and people. Lord have mercy.

Deacon. Let us again pray in faith, and request of the Lord God, and of our Saviour Jesus Christ, at this hour of service and of prayer, that He will make worthy of acceptance, and that He, The Lord, will hearken to the voice of our supplications; that He will receive the requests of our hearts, forgive us our trespasses, and have mercy upon us. May our prayers and requests at all times enter into the presence of His great Majesty, and may He grant us, united in the faith of righteousness, to set to the doing of good works; that the Lord Almighty may shed abroad on us the gifts of His mercy, and give us life and be merciful.

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Կեցո՛ Տէր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զժամ՝ սուրբ պատարագիս և զառաջիկայ օրս խաղաղութեամբ անցուցանել հաւատով 'ի Տեառնէ խնդրեացուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Շնորհեա՛ Տէր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զհրեշտակ խաղաղութեան պահապան անձանց մերոց. 'ի Տեառնէ խնդրեացուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Շնորհեա՛ Տէր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զքաւութիւն և զթողութիւն յանցանաց մերոց. 'ի Տեառնէ խնդրեացուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Շնորհեա՛ Տէր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զսրբոյ խաչին մեծ և կարող զօրութիւնն յօգնութիւն անձանց մերոց. 'ի Տեառնէ խնդրեացուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Շնորհեա՛ Տէր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Եւ եւս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ զՏէր աղաչեացուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Տէր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զանձինս մեր եւ զմիմեանս Տեառն Աստուծոյ ամենակալին յանձն արացուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Քեզ Տեառնդ յանձն եղիցուք:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Ողորմեաց մեզ տէր Աստուած մեր՝ ըստ մեծի ողորմութեան քում. ասացուք ամենեքեան միաբանութեամբ:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛, Տէ՛ր ողորմեա՛. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցի: Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Որպէս զի արժանաւորք եղիցուք զոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր եւ Սուրբ Հոգւոյդ. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

Խաղաղութիւն ✠ ամենեցուն:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Աստուծոյ երկիրպագեացուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Առաջի քո Տէր:

Choir and people. Give us life, O Lord.

Deacon. Let us ask in faith of the Lord, that we may pass in peace this hour of the Holy Mass, and the present day.

Choir and people. Grant, O Lord.

Deacon. Let us ask of the Lord an angel of peace to guard our persons.

Choir and people. Grant, O Lord.

Deacon. Let us ask of the Lord the expiation and forgiveness of our sins.

Choir and people. Grant, O Lord.

Deacon. Let us ask of the Lord the great and mighty strength of the Holy Cross, for the help of our persons.

Choir and people. Grant, O Lord.

Deacon. Let us also unanimously beseech for our true and holy faith.

Choir and people. Lord have mercy.

Deacon. Let us commit ourselves and one another unto the Lord Almighty.

Choir and people. Lord, unto Thee let us be committed.

Deacon. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Thy great mercy. Let us all say together, with one accord.

Choir and people. Lord, have mercy. Lord, have mercy, Lord, have mercy.

Deacon, aloud. Bless, O Lord.

Priest. That we may be made worthy to praise and glorify Thee with the Father and the Holy Ghost, now and ever, world without end. Amen.

Peace ✠ be to all.

Choir and people. And with Thy spirit.

Deacon. Let us worship God.

Choir and people. In Thy presence, O Lord.

ՔԱՀԱՆԱՅՆ 'ի ձայն: Խաղաղութեամբ քով Քրիստոս
Փրկիչ մեր՝ որ 'ի վե՛ր է քան զամենայն միտս և զբանս.
ամրացո՛ղմեզ եւ աներկիւղ պահեա՛յ յամենայն չարէ:
Հաւասարեա՛ղմեզ ընդ ճշմարիտ երկրպագուս քո՛
որք հոգւով եւ ճշմարտութեամբ քեզ երկիրպագանեն:
Վասն զի ամենասուրբ Երրորդութեանդ վայելէ փառք
իշխանութիւն եւ պատիւ. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս
յաւիտենից.

Օրհնեա՛լ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս: Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեացե: Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

Քառանայն խաչակնէ 'ի վերայ ժողովրդեանն ասելով 'ի ձայն.

Տէր Աստուած օրհնեսցէ ✠ զամենեւեանդ:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Մի՛ ոք յերեսայից. մի ոք 'ի թերահա-
ւատից. և մի՛ ոք ապաշխարողաց, և յանմաքրից մեր-
ձեացի յԱստուածային Խորհուրդս:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Մարմի՛ն Տէրունական և Արիւն
փրկչական կայ առաջի. երկնային զօրութիւնքն աներե-
ւոյթս. երգեն և ասեն անհանգիստ բարբառով. Սուրբ.
Սուրբ. Սուրբ. Տէր զօրութեանց:

ՍԱԿԱԽԱԳՆ. Սաղմոս ասացէք Տեառն Աստուծոյ մերոյ,
դպիրք ձայնիւ քաղցրութեամբ զերգս հոգեւորս:

Դպիրքն ասեն զՍրբասացութիւնն քոս խորհրդոյ աւուրն: Եւ ամենեւեան
խոնարհեսցին 'ի ծունկս:

Սրբասացութիւն

Յաւուրս Ծննդեան, Աւետեաց, Պայծառակերպութեան եւ Աստուածամնի

Բազմութիւնք հրեշտակաց և զօրաց երկնաւորաց.
իջեալ 'ի յերկնից ընդ Միածին թագաւորին: Որք երգէին
և ասէին. սա է՝ Որդին Աստուծոյ. ամենեքեան ասաս-
ցուք. ուրախ լերուք երկինք և ցնծասցեն հիմունք աշ-
խարհի: Զի Աստուածն յաւիտենական 'ի յերկրի երեւե-
ցաւ և ընդ մարդկան շրջեցաւ. զի կեցուցէ զանձինս
մեր:

Priest aloud. With Thy peace . O Christ, our Saviour, which passeth all understanding and words, fortify us, and keep us fearless of all evil; Hold us in fellowship with Thy true worshippers, who worship Thee in spirit and in truth; for unto the Most Holy Trinity belong glory, dominion and honour, now and ever, world without end.

Blessed be our Lord Jesus Christ. Amen.

Deacon aloud. Bless, O Lord,

Then the **Priest** shall make the sign of the Cross over congregation, saying aloud.

The Lord God bless ✠ you all,

Choir and people. Amen.

Deacon. Let none of the catechumens, no man of feeble faith, none of the penitents, nor the unclean, draw nigh to this Divine Mystery.

Choir and people. The Body of the Lord, and the Blood of the Saviour, are present [before us]. The celestial powers sing unseen, and say, with unceasing voice, Holy, Holy, Holy Lord of Hosts.

Deacon. Sing a psalm unto our Lord God, O ye choir, a spiritual song with melody.

Then the **Choir** shall sing the Trisagion according to the celebration of the day. and all shall kneel.

Trisagions.

For the Nativity, Annunciation, Transfiguration, and for the Feast of the Mother of God.

Multitudes of angels, and heavenly hosts, have descended from Heaven with the King, the Only Begotten, who were singing and saying: This is the Son of God. Let us all say, Rejoice. O ye Heavens, and let the foundations of the earth quake with joy. For the eternal God has appeared on earth, and has dwelt among men, to save our souls.

Ի Զատկէն ցՀոգւոյ գալուսն եւ ի sonս Ս. Խաչի

Ո՛վ է որպէս Տէր Աստուած մեր. խաչեցաւ վասն մեր. թաղեցաւ. և յարեաւ հաւատարիմ՝ եղեւ աշխարհի և համբարձաւ փառք: Եկայք ժողովուրդք. զօրհնութիւն ընդ հրեշտակս երգեսցուք նմա ասելով. Սո՛ւրբ. Սո՛ւրբ. Սո՛ւրբ ես Տէր Աստուած մեր:

Յաւուրս Ծաղկազարդի, Հոգւոյ գալսեան, Եկեղեցւոյ, Հրեւսակապեաց եւ այլ Կիւրակէից

Հրեշտակային կարգաւորութեամբ լցեր Աստուած զքո սուրբ զեկեղեցի: Հազարք հազարաց Հրեշտակապետք կան առաջի քո: Եւ բիւրք բիւրոց հրեշտակք պաշտեն զքեզ Տէր. և ՚ի մարդկանէ հաճեցար ընդունիլ զօրհնութիւն: Չայնիւ խորհրդականաւ. Սո՛ւրբ. Սո՛ւրբ. Սո՛ւրբ Տէր զօրութեանց:

Մինչ երգեն զՄի՛ ոք յերախայիցն. Քահանայն հանցէ զսաղաւարսն եւ զհողաթափս, եւ խոնարհեսցի առաջի սրբոյ Սեղանոյն եւ խորհրդաբար աղօթեսցէ ՚ի ծածուկ.

Եւ մինչ Քահանայն աղօթէ, Սարկաւագունքն վերաբերիցեն սրբազան Հացն եւ անմահութեան Բաժակն ի սուրբ Սեղանն

Եւ զան յասիման խորանին, եւ բարձող անաւոր խորհրդոյն ասասցէ հանդարտութեամբ:

Համբարձէ՛ք իշխանք զդրունս ձեր ի վեր. համարձցին դրունք յաւիտենից և մտցէ թագաւոր փառաց:

Եւ պատարագիչն խնկարկէ եւ հարցանէ.

Ո՛վ է սա թագաւոր փառաց. Տէր հզօր զօրութեամբ իւրով. Տէր կարող ՚ի պատերազմի:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Համբարձէ՛ք իշխանք զդրունս ձեր ՚ի վեր. համբարձցին դրունք յաւիտենից և մտցէ թագաւոր փառաց:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Ո՛վ է սա թագաւոր փառաց և Տէր զօրութեանց:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Սա՛ ինքն է թագաւոր փառաց:

From Easter to Pentecost, and for the Feast of the Holy Cross.

Who is like our Lord God? Who for our sake was crucified, buried, and being risen, was recognised by the world, and ascended with glory. Come, O ye people, let us sing to Him with the angels, saying, Holy, Holy, Holy art Thou, O Lord our God.

For Palm-Sunday, Pentecost, the Church, and the East of the Angels, and for other Sundays.

O God, Thou hast filled Thy Church with the angelic order. Thousands of archangels are before Thee, and myriads of angels serve Thee, yet, O Lord, Thou art pleased to receive praise from men in a mystical song. Holy, Holy, Holy Lord of Hosts.

While they sing (But none of the catechumens), the Priest shall take off his Mitre and his slippers, and then humble himself before the Holy Table, and he shall thus pray mystically, in silence.

And while the Priest prays, the Deacons shall carry round the sacred bread and the cup of immortality, to the Holy Table.

Then, coming to the steps of the Altar, the bearer of the Holy Mystery says, gravevely.

Lift up your gates, O ye princes; the everlasting doors shall be lifted up, and the King of Glory shall come in.

The Celebrant censes and asks.

Who is the King of Glory? The Lord strong in His power, the Lord mighty in battle.

Deacon. Lift up your gates, O ye princes; the everlasting doors shall be lifted up and the King of Glory shall come in.

Priest. Who is this King of Glory? The Lord of hosts.

Deacon. This is the King of Glory.

Եւ պատարագողն երկրպագէ անիւ եւ դողութեամբ եւ առնու 'ի ձեռաց
Սարկաւագին եւ խաչակնի 'ի վերայ ժողովրդեանն ասելով.

Օրհնեալ եկեալ անուամբ Տեառն:

Եւ ընծային վերաբերին 'ի Սեղանն եւ խաւանայն խնկեսցէ եւ լուսացէ
զմատունս իւր.

(Յարիցեն ամենեւեան 'ի խոնարհմանէ ծնկացն)

**ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչես-
ցուք:**

ԴՊԻՐՔՆ Ե ԺՈՂ. Տէր ողորմեա:

**ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Եւ եւս հաւատով և սրբութեամբ կաց-
ցուք յաղօթս առաջի սրբոյ Սեղանոյս Աստուծոյ ահիւ:
Մի' խղճիւ և զայթակղութեամբ. մի' նենգութեամբ.
խորամանկութեամբ. մի' պատրանօք և խաբէութեամբ.
մի' երկմտութեամբ և մի' թերահաւատութեամբ: Այլ
ուղիղ վարուք. պարզ մտօք. միամիտ սրտիւ. կատար-
եալ հաւատով: Լցեալ սիրով լի և առաւելեալ ամենայն
գործովք բարութեան: Կացցուք յաղօթս առաջի սրբոյ
Սեղանոյս Աստուծոյ. և գտցուք զողորմութեան զշնորհս:
Յաւուր յայտնութեան և 'ի միւս անգամ՝ զալստեան
Տեառն մերոյ և փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի. կեցուսցէ
և ողորմեսցի:**

ԴՊԻՐՔՆ Ե ԺՈՂ. Կեցո՛ Տէր և ողորմեա:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ ձայնեացե. Օրհնեա՛ Տէր:

**ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Շնորհօք և մարդասիրութեամբ Տեառն
մերոյ և փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի. ընդ որում քեզ
Հօր միանգամայն և Հոգւոյդ Սրբոյ վայելէ փառք, իշ-
խանութիւն և պատիւ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս
յաւիտենից. Ամէն:**

Խաղաղութիւն և ամենեցուն:

Then the Celebrant worships with fear and reverence. and receive (the oblations) from the hands of the Deacon; and then makes the sign of the Cross towards the congregation saying.

Blessed is He that cometh in the Lord.

The Oblations are then placed upon the Holy Table, and the Priest shall burn incense, and then wash his fingers.
(Then all stand up).

Deacon. Let us again pray to the Lord for peace.

Choir and people. Lord have mercy.

Deacon. Let us again, in faith and purity pray in awe before the Holy Table of God. Not with scruple or misgiving; not with deceit or guile; not with wiles or deception; not with doubt, and not with feeble faith; but with an upright conduct, a pure mind, with a single heart, a perfect faith, being filled with love, full and overflowing with deeds of goodness; let us stand in prayer before the Holy Table of God, and there find the grace of mercy, in the day of His appearing, and at the second coming of our Lord and Saviour Jesus Christ, may He give us life and be merciful.

Choir and people. Give us, life. O Lord, and have mercy.

Deacon. *aloud,* Bless, O Lord.

Priest. Through the grace and charity of our Lord and Saviour Jesus Christ, with whom unto Thee, O Father, and to the Holy Ghost, belong glory, dominion and honour, now and ever, world without end. Amen.

Peace ✠ be to all.

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Աստուծոյ երկիրպագեսցուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Առաջի քս Տէր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Ողջոյն տո՛ւք միմեանց 'ի համբոյր սրբութեան, և որք ոչ էք կարող հաղորդիլ Աստուածա-
յին խորհրդոյս, առ դրունս ելէ՛ք և աղօթեցէք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Քրիստոս 'ի մէջ մեր յայտնեցաւ. որ էնն Աստուած աստ բազմեցաւ: Խաղաղութեան ձայն հնչեցաւ. սուրբ ողջունիս հրաման տուաւ: Եկեղեցիս մի անձն եղեւ. համբոյրս յօդ լրման տուաւ: Թշնամութիւնն հեռացաւ. սէրն յընդահանուրս սփռեցաւ: Արդ պաշտօն-
եայք բարձեալ զձայն. տո՛ւք զօրհնութիւն 'ի մի բերան: Միասնական Աստուածութեանն. որում Սրովբէքն են սրբաբան:

Եւ համբուրեսցեն զՍեղանն եւ զմիմեանս:

Ոմանք եւ զայս ասեն 'ի հանդիսի տօնի.

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Որք հաւատով կայք յանդիման, սուրբ Սեղանոյս արքայական: Տեսէք բազմեալ զՔրիստոս ար-
քայն, և շուրջ պատեալ զօրք վերնական:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Վերհամբառնամք զաչս ունելով. և պաղատիմք զայս ասելով: Զմեղս մեր մի՛ յիշեսցես. այլ գթութեամբ քո քաւեսցես: Ընդ հրեշտակացն օրհնեմք զքեզ և ընդ սրբոց քոց Տէր փառք քեզ:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Ահիւ կացցուք, երկիւղիւ կացցուք. բարւոք կացցուք և նայեցարուք զգուշութեամբ:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Առ քեզ Աստուած:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Պատարագ Քրիստոս մատչի զառն Աստուծոյ:

Choir and people. And with Thy Spirit.

Deacon. Let us worship God.

Choir and people. In Thy presence, O Lord.

Deacon. Salute one another with holy kiss and those of you who are not able to partake of this divine mystery, go to the doors and pray.

Choir and people. Christ has been manifested among us: He, that is God, has seated himself here; the voice of peace has been heard; the command for the holy greeting has been given; the church has become one soul; the kiss is given as a crowning bond, enmity has been removed, and love has been spread abroad among us all. Now, O ye ministers, raise your voice and bless with one voice the united Trinity, unto whom Seraphim sing the Trisagion.

Then they kiss the Holy Table, and one another.

On Festival days some say this,

Deacon. Ye, who, with faith stand before the Holy kingly table. See the King Christ sitting, and surrounded by the celestial hosts.

Choir and people. We look upwards with our eyes, and implore, saying: Remember not our sins, but in Thy compassion expiate them. With the angels we bless Thee, and with Thy saints, Lord, we glorify Thee.

Deacon. Let us stand in awe, let us stand in dread, and let us stand in good behaviour, and let us look up attentively.

Choir and people. To Thee, O God.

Deacon, Christ, the Lamb of God, is offered in sacrifice.

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Ողորմութիւն և խաղաղութիւն և
պատարագ օրհնութեան:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Շնորհք, սէր և Աստուածային սրբարար
զօրութիւնն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ:

Եղիցի ✠ ընդ ձեզ ընդ ամենեւեանդ:

ԴՊԻՐՔՆ ԵՒ ԺՈՂ. Ամէն և ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զդրունս, զդրունս. ամենայն իմաստու-
թեամբ և զգուշութեամբ: 'ի վեր ընծայեցուցէք զ'իտս
ձեր աստուածային երկիւղիւ:

ԴՊԻՐՔՆ ԵՒ ԺՈՂ. Ունիմք առ քեզ Տէր ամենակալ:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Եւ գոհացարուք զՏեառնէ բոլորով սրտիւ:

ԴՊԻՐՔՆ ԵՒ ԺՈՂ. Արժան և իրաւ:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Եւ ընդ Սերովբէսն և ընդ Քերովբէսն
միաձայն սրբասացութեամբ յօրինել նուագս. և համար-
ձակապէս գոչելով աղաղակել ընդ նոսին և ասել:

ԴՊԻՐՔՆ. Սո՛ւրբ. Սո՛ւրբ. Սո՛ւրբ. Տէր զօրութեանց:
Լի են երկինք և երկիր փառօք քո. օրհնութիւն 'ի բար-
ձունս, օրհնեալ որ եկիր և գալոցդ ես անուամբ Տեառն.
Ովսաննա՛ 'ի բարձունս:

Մինչ նոքա երգեն, Քահանայն բազկաւարած աղօթեցէ 'ի ծածուկ:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Առէ՛ք, կերէ՛ք, այս է ՄԱՐՄԻՆ ԻՄ,
որ վասն ձեր և բազմաց բաշխի՛ 'ի քաւութիւն և
'ի թողութիւն մեղաց:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

Choir and people. Mercy and peace, and a blessed sacrifice.

Deacon, Bless, O Lord.

Priest. The grace, the love, and the divine sanctifying power of the Father, of the Son, and of the Holy Ghost,

Be with you ✠ and with all.

Choir and people. Amen; And with Thy Spirit.

Deacon. Guard the doors. the doors, with all understanding and caution. Lift up your minds with divine fear.

Choir and people. We lift them up unto Thee, Lord Almighty.

Deacon. And render thanks unto the Lord, with your whole heart.

Choir and people. As meet and right.

Deacon *aloud.* Bless, O Lord.

Priest. And with Seraphim and Cherubim to frame our songs with one voice of exalted praise (Trisagion song), and with full confidence to cry aloud with them and say:

Choir and People. Holy, holy, holy Lord God of Hosts, heaven and earth are full of Thy glory, blessing in the highest. Blessed art Thou who didst come, and who art to come, in the name of the Lord. Hosanna in the highest.

While they sing, the **Priest** shall privately say prayer,
with his arms spread out,

Deacon, *aloud.* Bless, O Lord.

Priest, Take, eat: This is MY BODY which is broken for you and for many, to the expiation and remission of sins.

Choir and people. Amen.

Deacon *aloud,* Bless, O Lord.

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Արբէք 'ի սմանէ ամենեքեան. այս է ԱՐԻԻՆ ԻՄ նորոյ ուխտի. որ յաղագս ձեր եւ բաղմաց հեղանի 'ի քաւութիւն եւ 'ի թողութիւն մեղաց:

ԴՊԻՐՔՆ Ե ժՈՂ. Ամէն: Հայր երկնաւոր, որ զՈրդիդ քո ետուր 'ի մահ վասն մեր՝ պարտապան պարտեաց մերոց. հեղմամբ Արեան նորա աղաչեմք զքեզ, ողորմեա՛ քո բանաւոր հօտի:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե: Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

Քահանայն զԸնծայսն սակաւ ինչ բարձրացուցեալ, մատուցանէ առ Հայր, եւ դիցէ 'ի վերայ Սեղանոյն ասելով 'ի ձայն.

Եւ զքոյս 'ի քոյոց քեզ մատուցանեմք, ըստ ամենայնի եւ յաղագս ամենեցուն:

ԴՊԻՐՔՆ Ե ժՈՂ. Յամենայնի օրհնեալ ես, Տէ՛ր. օրհնեմք զքեզ, գովեմք զքեզ, գոհանամք զքէն, աղաչեմք զքեզ, Տէ՛ր Աստուած մեր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե: Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

(Քահանայն դառնայ եւ խաչակնէ ասելով 'ի ձայն)

Խաղաղութիւն ✠ ամենեցուն:

ԴՊԻՐՔՆ Ե ժՈՂ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Աստուծոյ երկիրպագեսցուք:

ԴՊԻՐՔՆ Ե ժՈՂ. Առաջի քո Տէ՛ր: Որդի Աստուծոյ, որ պատարագեալ Հօր 'ի հաշտութիւն հաց կենաց բաշխիս 'ի մեզ հեղմամբ Արեան քո սուրբ. աղաչեմք զքեզ ողորմեա՛ Արեամբ քով փրկեալ հօտի:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Որպէսզի եղիցի սա ամենեցուն մեզ մեր. ձեցելոցս, յանդատապարտութիւն, 'ի քաւութիւն եւ 'ի թողութիւն մեղաց:

Priest. Drink ye all of this: This is MY BLOOD of the New Testament, which is shed for you and for many, for the expiation and remission of sins.

Choir and people. Amen. Heavenly Father, who didst give Thine Only Begotten Son unto death for our sakes, as debtor of our debts, we pray Thee, through the shedding of His blood, to have mercy on this Thy flock endowed with reason.

Deacon, aloud. Bless, O Lord.

The **Priest** then raising the offerings a little, shall offer them unto the Father. And he then shall place them upon the Holy Table, saying,

And we offer unto Thee of Thine own, in all things, and for all things.

Choir and people. In everything Thou art blessed, O Lord. We praise Thee, we bless Thee, we give thanks unto Thee, O Lord, and we pray to Thee, O our God.

Deacon aloud. Bless, O Lord.

The **Priest**, turning and making the sign of the Cross. says. aloud,
Peace ✠ be with you all.

Choir and people. And with Thy Spirit.

Deacon, Let us worship God.

Choir and people, In Thy presence, O Lord. Son of God, who wast sacrificed in order to reconcile us to the Father. Bread of life, Thou art distributed among us; we pray Thee, through the shedding of Thy Blood, have mercy on the flock saved by Thy Blood.

Deacon aloud, Bless, O Lord.

Priest. So that it be to us all, who partake of it, our release from condemnation, and for the expiation and remission of our sins.

ԴՊԻՐՔՆ. Հոգի Աստուծոյ, որ զփառակցի քո զխորհուրդ. իջեալ 'ի յերկնից կատարես 'ի ձեռս մեր. հեղմամբ Արեան Սորա աղաչեմք զքեզ, հանգո՛ զհոգիս մեր ննջեցելոցն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. ձայնեսցէ: Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Ընդ որս եւ մեզ այց արասցես բարերար Աստուած աղաչեմք:

ԴՊԻՐՔՆ. Յիշեա՛ Տէր եւ ողորմեա՛:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Աստուածածնին սրբոյ Կուսին Մարիամու, և Յովհաննու Մկրտչին, Ստեփաննոսի նախավկային, և ամենայն Սրբոց եղիցի յիշատակ 'ի սուրբ պատարագս, աղաչեմք:

ԴՊԻՐՔՆ. Յիշեա՛ Տէր եւ ողորմեա՛:

Սարկաւագն յաջակողմն Սեղանոյն ձեռնամած ասասցէ.

Առաքելոց սրբոց, Մարգարէից, Վարդապետաց, Մարտիրոսաց, և Հայրապետաց սրբոց, առաքելագործ Եպիսկոպոսաց, Երիցանց, ուղղափառ Սարկաւագաց, և ամենայն սրբոց: Եղիցի յիշատակ 'ի սուրբ պատարագս՝ աղաչեմք:

ԴՊԻՐՔՆ. Յիշեա՛ Տէր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Օրհնեալ, գովեալ և փառաւորեալ, հրաշալի և աստուածազարդ Յարութեանն Քրիստոսի երկիրպագանեմք:

ԴՊԻՐՔՆ. Փա՛ռք յարութեան քո Տէր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Առաջնորդացն մերոց և առաջին լուսաւորչացն սրբոց Թադէոսի և Բարդուղիմէոսի առաքելոցն, և Գրիգորի լուսաւորչին, Արիստակիսի, Վրդանիսի, Յուսկանն, Գրիգորիսի, Ներսէսի, Սահակայ, Դանիէլի և Խադայ, Մեսրոպբայ վարդապետին, և Գրիգորի Նարեկացւոյն, և Ներսէսի Կլայեցւոյն, Յովհաննու Որոտնեց.

Choir. Spirit of God, Who didst come down from heaven, to perform the mystery of Thy co-equal in glory, through the shedding of His Blood, we beseech Thee, grant peace to the souls of our departed.

Deacon. *aloud.* Bless, O Lord.

Priest. With whom, we also pray Thee, beneficent God, to aid and visit us.

Choir. Lord, remember us, and have mercy.

Priest. We pray Thee also that in this holy oblation [or sacrifice] remembrance be made of the Mother of God, tho Holy Virgin Mary; and of John the Baptist, of the proto-martyr Stephen, and of all the Saints.

Choir. Remember [them], O Lord, and have mercy [upon them].

Then the Deacon, at the right hand of the Holy Table
shall say, with clasped hands,

We pray that in this sacred oblation [or sacrifice] mention be made of the Holy Apostles, Prophets, Vartabeds, Martyrs, and of all Holy Fathers, Apostolic Bishops, Presbyters, Orthodox Deacons, and of all the Saints.

Choir. Remember [them], O Lord, and have mercy [upon them].

Deacon. Let us worship the blessed, revered and glorious, marvelous and divine Resurrection of Christ.

Choir. Glory be to Thy Resurrection, O Lord.

Deacon. We pray that in this sacred Liturgy remembrance be made of our Prelates and our first illuminators, the holy Apostles Thaddeus and Bartholomew, of our illuminator Greegory, of the Saints Aristakes, Verthanes, Hussig, Gregoris, Nerses, Sahac, Daniel, and Khat, of the Vartabed Mesrob, and Gregory of Narek, of Nerses Clayetsi, John Worodnetsi, Gregory and

ւոյն, և Գրիգորի և Մովսէսի Տաթեւացեացն, և սրբոց
Գրիգորիսեանց և Ներսիսեանց, Հովուաց և Հովուա-
պետացն Հայաստանեայց: Եղիցի յիշատակ 'ի սուրբ
պատարագս՝ աղաչեմք:

ԴՊԻՐՔՆ. Յիշեա՛ Տէր և ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Միանձնացելոց սրբոց, առաքինասէր և
աստուածոլսոյց կրօնաւորացն, Պօղոսի, Անտոնի, Պօղայ,
Մակարայ, Ոնոփրիոսի, արքայ Մարկոսի, Սրապիոնի,
Նեղոսի, Արսէնի, Եւագրի, Պարսամայ: Յովհաննիսեանց
և Սիմէօնեանց, սրբոց Ոսկեանց և Սուքիասեանց, եւ
ամենայն սրբոց, հարց և աշակերտելոց հոցին ընդ
տիեզերս: Եղիցի յիշատակ 'ի սուրբ պատարագս՝ աղա-
չեմք:

ԴՊԻՐՔՆ. Յիշեա՛ Տէ՛ր և ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Թագաւորաց հաւատացելոց սրբոց,
Աբգարոլ, Կոստանդիանոսի, Տրդատայ, և Թէոդոսի, և
ամենայն սուրբ և բարեպաշտ Թագաւորաց և աստուա-
ծասէր իշխանաց: Եղիցի յիշատակ 'ի սուրբ պատա-
րագս՝ աղաչեմք:

ԴՊԻՐՔՆ. Յիշեա՛ Տէր և ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Ընդհանուր ամենայն հաւատացելոց.
արանց և կանանց. ծերոց և տղայոց. և ամենայն չափու
հասակի հաւատով և սրբութեամբ 'ի Քրիստոս ննջեցե-
լոցն: Եղիցի յիշատակ 'ի սուրբ պատարագս աղաչեմք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Յիշեա՛ Տէր և ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեացե. Օրհնեա՛ Տէր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ 'ի ձայն. Եւս առաւել զԵպիսկոպոսապետն
մեր և զպատուական Հայրապետն ամենայն Հայոց զՏէր
(այս անուն) Կաթողիկոսն շնորհեսցես մեզ ընդ երկայն
աւուրս ուղիղ վարդապետութեամբ:

Moses Dathevatsi, as of the saints Gregory and Moses, and of their disciples, and of all the fathers and Primates of the Armenian church.

Choir. Remember [them], O Lord, and have mercy [upon them].

Deacon. We pray that remembrance be made in this Holy Liturgy of the holy fathers Anchorites, and God-inspired monks, Paul, Antony, Paulus, Macarius, Onuphrus, of the Abbot Mark, of Serapion, Nilus, Arsenius, Evagrius, Barsams, of the martyrs whose chief were John, Simeon, Osghi, and Sukias; as well as of all the holy fathers, and of their disciples in the whole world.

Choir. Remember [them], O Lord, and have mercy [upon them].

Deacon. We pray that remembrance be made in this Holy Liturgy of the Christian Kings, Abgarus, Constantine, Tiridates, Theodosius, and of all the holy and pious sovereigns, and of the God-fearing princes.

Choir. Remember [them], O Lord, and have mercy [upon them].

Deacon. We pray that remembrance be made in this Holy Liturgy, of all the faithful, in general, men and women, old men and children, and of all of every age, who are fallen asleep in the faith of Christ.

Choir and people. Remember [them], O Lord, and have mercy [upon them].

Deacon *aloud.* Bless, O Lord.

Priest. And especially, grant us our Archbishop and venerable Patriarch of all Armenians [N.] for length of days, and in sound doctrine.

Եւ դարձեալ Սարկաւագն գայ 'ի տեղի իւր եւ քարոզեսցէ բարձր.

Գոհութիւնն և փառաբանութիւնն մատուցանեմք քեզ Տէր Աստուած մեր, վասն սուրբ և անմահ պատարագիս որ 'ի վերայ սրբոյ Սեղանոյս. զի զսա մեզ 'ի սրբութիւն կենդանութեան պարգեւեսցէ: Սովաւ շնորհեա՛ զսէր, զհաստատութիւն և զըղձալի խաղաղութիւն ամենայն աշխարհի. սրբոյ Եկեղեցւոյ և ամենայն ուղղափառ եպիսկոպոսաց. և եպիսկոպոսապետին մերոյ և պատուական Հայրապետին ամենայն Հայոց տեառն (այս անուն). և քահանայիս որ զպատարագս մատուցանէ: Եւ վասն զօրութեանց և յաղթութեանց թագաւորաց Քրիստոնէից և իշխանացն բարեպաշտից: Աղաչեսցո՛ւք և խնդրեսցո՛ւք և վասն հոգւոցն հանգուցելոց: Եւս առաւել վասն հանգուցեալ ընդունապետացն մերոց. և շինողաց սրբոյ Եկեղեցւոյս. և որք ընդ հովանեաւ սորին են հանգուցեալ: Ազատութիւնն եղբարց մերոց գերելոց և շնորհ առաջիկայ ժողովրդեանս: Հանգի՛ստ հաւատով և սրբութեամբ 'ի Քրիստոս կատարելոցն: Եղիցի յիշատակ 'ի սուրբ պատարագս՝ աղաչեմք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Ըստ ամենայնի՛ և յաղագս ամենեցուն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Օրհանա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Եւ եղիցի՛ ողորմութիւն մեծիս Աստուծոյ և փրկչիս մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի.

Ընդ ձեզ Խ ընդ ամենեանդ:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Ամէն. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցո՛ւք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Ամենայն սրբովք զորս յիշատակեցաք եւս առաւելապէս. զՏէր աղաչեսցո՛ւք:

Then the **Deacon** goes back to his own place, and in says, aloud,

We offer Thee, O Lord our God, praise and glory for the holy and immortal sacrifice which is on this Holy Table; that Thou wilt vouchsafe it to be for us unto holiness of life. Through it, grant love, security and wished-for peace to the whole world, to Thy Holy Church, and to all orthodox bishops; but especially to our venerable Patriarch of all Armenians [N.]; and to the Priest who offers this oblation [or sacrifice], and let it be for the strength and victory of Christian kings, and of pious princes. Let us also pray and entreat Thee for the souls of those who are at rest; but especially for the souls of our departed prelates, for the founders of this holy church, and for all those who rest under the fostering shadow thereof. Also for the deliverance of those our brethren who are taken captive; and for grace upon the congregation here present; and for the rest of those who have died in Christ, in faith and holiness. Let remembrance of them be made in this oblation [or sacrifice], we beseech Thee.

Choir and people. In all, and for all.

Deacon *aloud.* Bless, O Lord.

Priest. And let the mercy of the great God and of our Saviour Jesus Christ,

Be ✠ with you all.

Choir and people. Amen. And with Thy Spirit.

Deacon. Let us again pray to the Lord in peace.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. We pray to the Lord especially with all the saints of whom we have made mention.

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Վասն մատուցեալ սուրբ և Աստուածային պատարագիս, որ 'ի վերայ սրբոյ Սեղանոյս զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Որպէս զի Տէր Աստուած մեր որ ընկալաւ զսա 'ի սուրբ երկնային և յիմանալի իւր մատուցարանն. զփոխանակն առաքեսցէ առ մեզ զշնորհս և զպարգեւս Հոգւոյն Սրբոյ. զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Ընկալ՛ կեցո՛ և ողորմեա՛. եւ պահեա՛ զմեզ Տէ՛ր քոյին շնորհիւդ:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Կեցո՛ Տէր և ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զամենասրբուհի զԱստուածածինն զմիշտ կոյսն Մարիամ, հանդերձ ամենայն սրբովք յիշելով. զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Յիշեա՛ Տէր և ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Եւ եւս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ. զՏէր աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Զանձինս մեր և զմիմեանս Տեառն Աստուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Քեզ Տեառնդ յանձն եղիցուք:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մեր, ըստ մեծի ողորմութեան քում՝ ասասցուք ամենեքեան միաբանութեամբ:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛. Տէ՛ր ողորմեա՛. Տէ՛ր ողորմեա՛:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեացե. Օրհնեա՛ Տէր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ ի ձայն. Եւ տո՛ւր մեզ համարձակաձայն բարբառով բանալ զբերանս մեր կարդալ զքեզ երկնաւորդ Հայր, երգել և ասել:

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. We entreat the Lord through the holy and divine sacrifice which is on this holy Table.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. We entreat the Lord our God who accepted it placed on His holy, heavenly and spiritual table, to send us in return for it the grace and gifts of His Holy Spirit.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. Accept, quicken us, have mercy, and keep us by Thy grace, O Lord.

Choir and people. Quicken us, O Lord, with Thy grace.

Deacon. We entreat the Lord, making mention of the most Holy Mother of God and ever Virgin, Mary with all the saints.

Choir and people. Remember, O Lord, and have mercy.

Deacon. We also entreat the Lord in unity for our true and holy faith.

Choir and people. Lord, have mercy.

Deacon. We commit our own selves and one another unto the Lord God Almighty.

Choir and people. Let us be committed to Thee, O Lord.

Deacon. Have mercy upon us, O Lord, according to Thy great mercy. Let us all say together.

Choir and people. Lord, have mercy [*three times*].

Deacon aloud. Bless, O Lord.

Priest. And give us power to open our mouth and with boldness of speech to call Thee Heavenly Father, to sing and to say.

Դպիրքն բազկասարած եղանակեցեն:

Հայր մեր որ յերկինս ես. սուրբ եղիցի անուն քո:
Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո՝ որպէս
յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ
այսօր: Եւ թող մեզ զպարտս մեր. որպէս և մեք թո-
ղումք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ
'ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ 'ի չարէ:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ 'ի ձայն: Զի քո է արքայութիւն և զօրու-
թիւն և փառք յաւիտեանս. Ամէն:

Խաղաղութիւն Խ ամենեցուն:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Աստուծոյ երկիրպագեսցուք:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Առաջի քո Տէր:

Քահանայն խոնարհեսցի, եւ ամենայն ժողովուրդն
խոնարհեսցի 'ի ծունկս:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեցե. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ 'ի ձայն. Քրիստոսիւ Յիսուսիւ Տէրամբ
մերով. ընդ որում քեզ Հոգւոյդ Սրբոյ և Հօր ամենակալի
վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ. այժմ և միշտ
և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Եւ քահանայն առցէ զսուրբ Հացն 'ի ձեռն. եւ Սարկաւազն ձայնեցէ բարձր:

Պրօսխո՛ւմէ:

Եւ քահանայն բարձրացուցանէ ակներեւ ամենայն ժողովրդեանն
եւ ասացէ 'ի ձայն:

'ի Սրբութիւն Սրբոց:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Միայն Սուրբ, միայն Տէր, Յիսուս
Քրիստոս 'ի փառս Աստուծոյ Հօր. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Օրհնեա՛լ Հայր Սուրբ Աստուած ճշմարիտ:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

The **Choir** then sing (the Lord's prayer) with open arms,

Our Father, who art in Heaven, hallowed be Thy name, Thy kingdom come, Thy will be done on earth as it is in Heaven. Give us this day our daily bread, and forgive us our trespasses, as we forgive them that trespass against us; and lead us not into temptation, but deliver us from evil [or the Evil one].

Deacon, aloud. Bless, O Lord.

Priest. For Thine is the kingdom, and the power, and the glory, for ever and ever. Amen.

Peace ✠ be to all.

Choir and people. And with Thy Spirit.

Deacon. Let us worship God.

Choir and people. Before Thee, O Lord.

The **priest** then himself bows, and the whole congregation kneels down,

Deacon aloud. Bless, O Lord.

Priest. Through Jesus Christ our Lord, unto whom, with Thee. O Holy Ghost, and the Father Almighty, belong glory, power, and honour, now and ever, world without end. Amen.

The the **Priest** takes the Holy Bread in his hand, while the **Deacon** says, with a loud voice,

Proschume! [*let us attend*].

And the **priest** holding it up in the eyes of the whole congregation, says, aloud,

Unto the Holiness of the Holy.

Choir and people. Alone Holy, alone Lord Jesus Christ, in the glory of the Father. Amen.

Deacon. Bless, O Lord.

Priest. Blessed be the Holy Father, true God.

Choir and people. Amen.

Deacon. Bless, O Lord.

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Օրհնեալ Որդիդ Սուրբ Աստուած
ճշմարիտ:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Օրհնեալ Հոգիդ Սուրբ Աստուած
ճշմարիտ:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և
Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից.
Ամէն:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Ամէն: Հայր Սուրբ. Որդիդ Սուրբ.
Հոգիդ Սուրբ: Օրհնութիւն Հօր և Որդւոյ և Սրբոյ Հոգ-
ւոյն. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ ձայնեացե. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

Քահանայն բարձրացուցէ ակներև ժողովրդեանն եւ ասացէ 'ի ձայն:

'ի Սո՛ւրբ, 'ի Սո՛ւրբ, պատուական Մարմնոյ եւ յԱ-
րենէ Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի: Ճա-
շակեսցուք սրբութեամբ, որ իջեալ 'ի յերկնից բաշխի
'ի միջի մերում: Սա՛ է կեանք, Յոյս, Յարութիւն, Քա-
ւութիւն եւ Թողութիւն մեղաց: Սաղմոս ասացէ՛ք
Տեառն Աստուծոյ մերում: Սաղմոս ասացէ՛ք երկնաւոր
Թագաւորիս մերում անմահի. որ նստի 'ի կառս Քերով-
բէականս:

(Ծածկեն զվարագոյրն եւ երգեն զհաղցրանուագ «Տէր ողորմեայն»). ապա
Սարկաւագն ձայնեցէ.

Սաղմոս ասացէ՛ք Տեառն Աստուծոյ մերոյ՝ Դպի՛րք,
ձայնիւ քաղցրութեամբ զերգս հոգեւորս. զի սմա վայելեն
սաղմոսք և օրհնութիւնք. ալէլուք և երգք հոգեւորք:
Պաշտօնեայք հանդերձ երգօք սաղմոս ասացէ՛ք և զՏէր
յերկինս օրհնեցէք:

Priest. Blessed be the Holy Son, true God.

Choir and people, Amen.

Deacon. Bless, O Lord.

Priest. Blessed be the Holy Ghost, true God.

Choir and people. Amen.

Deacon. Bless, O Lord.

Priest. Blessing and glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Ghost, now and ever, world without end. Amen.

Choir and people. Amen. The Father Holy, the Son Holy, the Holy Ghost Holy; blessing to the Father, and to the Son, and to the Holy Ghost, now and ever, world without end. Amen.

Deacon *aloud.* Bless, O Lord.

Then shall the Priest raise it in the eyes of the congregation,
and say, aloud.

Of the Holy, Holy and precious Body of our Lord and Saviour Jesus Christ who came down from Heaven and is now distributed among us, let us taste in holiness [of Spirit]. He is Life, Hope, Resurrection, Expiation, and Forgiveness of Sins. Sing Psalms unto the Lord our God; sing Psalms unto our immortal King of Heaven, who sits in a chariot of Cherubims.

(Then the curtain is drawn, and the « Lord, have mercy ,»
to be sung). Then the **Deacon** says, aloud.

Sing a psalm to our Lord God, O ye choristers, and spiritual songs in a sweet voice of melody; for unto Him belong psalms and blessings, alleluias, and spiritual songs. O ye ministers, sing psalms with songs, and bless the Lord who is in heaven.

Յարիցեն ամենեւեան 'ի խոնարհմանէ ծնկացն:

Եւ Դպիրքն եղանակեսցեն:

Քրիստոս պատարագեալ բաշխի 'ի միջի մերում.
Ալէլուիա՛,

Զմարմին իւր տայ մեզ կերակուր եւ սուրբ զԱրիւն
իւր ցօղէ 'ի մեզ. Ալէլուիա՛:

Մատի՛ք առ Տէր, և առէք զլոյս. Ալէլուիա՛:

Ճաշակեցէ՛ք և տեսէ՛ք զի քաղցր է Տէր. Ալէլուիա՛:

Օրհնեցէ՛ք զՏէր յերկինս. Ալէլուիա՛:

Օրհնեցէ՛ք զնա 'ի բարձունս. Ալէլուիա՛:

Օրհնեցէ՛ք զնա ամենայն հրեշտակք նորա. Ալէլուիա՛:

Օրհնեցէ՛ք զնա ամենայն զօրութիւնք նորա. Ալէ-
լուիա՛:

Եւ Սարկաւագն գոչէ առ ժողովուրդն եւ ասէ բարձր (բանան զվարագոյրն):

Երկիւղի՛ւ և հաւատով յառաջ մատիք և սրբութեամբ
հաղորդեցարուք:

ԴՊԻՐՔՆ՝ բարձր ձայնիւ. Աստուած մեր և Տէր մեր,
երեւեցաւ մեզ. օրհնեա՛լ եկեալ անուամբ Տեառն:

Եւ ամենայն արժանաւորն հաղորդեսցին, եւ յէս հաղորդելոյն, Քահանայն
խաչակնեսցէ զժողովուրդն լնծայիւն եւ ասասցէ:

Այցո՛ Տէ՛ր, զժողովուրդս քո. և օրհնեա՛ն զժառան-
գութիւնս քո. հովուեա՛ն և բարձրացո՛ զսոսա յայսմհետէ
մինչեւ յաւիտեան:

(Դարձեալ զվարագոյրն ծածկեն)

ԴՊԻՐՔՆ երգեսցեն. Լցաք 'ի բարութեանց քոց Տէր.
ճաշակելով զՄարմին քո և զԱրիւն. փափք 'ի բարձունս
կերակրողիդ զմեզ: Որ հանապազ կերակրես զմեզ. առա-
քեա՛ 'ի մեզ զհոգեւոր քո զօրհնութիւն. փափք 'ի բար-
ձունս կերակրողիդ զմեզ:

ՍԱՐԿԱՒԱԳՆ 'ի ձայն. Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր
աղաչեսցուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

(They all, who were kneeling, then stand up.)

The Choirs, in harmony,

Christ sacrificed, is distributed among us. Alleluia.
He gives us His Body for food, and He sprinkles
His Holy Blood over us. Alleluia.

Draw near unto the Lord, and take of His light.
Alleluia. Taste and see how gracious the Lord is. Alleluia.

Bless the Lord in the heavens. Alleluia.

Bless Him on high. Alleluia.

Bless Him, O all ye His angels. Alleluia.

Bless Him, O all ye His hosts. Alleluia.

Then the Deacon communicates ; and, after communicating,
he calls aloud to the congregation, and says
(the curtain is drawn aside),

Draw near with fear, and communicate [holily] in
holiness.

Choir, with a loud voice. Our God, our Lord has
appeared unto us. Blessed is He that cometh in the
name of the Lord.

Then all who are worthy shall communicate. After they all have
communicated, the Priest shall make the sign of the Cross
over them with the sacred offerings, and say.

Save alive Thy congregation, O Lord, and bless
Thine inheritance ; feed it and exalt it henceforth and
for ever.

(The curtain is drawn again.)

Choir, shall sign. We have been filled, O Lord,
with Thy blessing, while tasting of Thy Body and
Blood. Glory be on High unto Thee who hast fed us ;
Thou who continually feedest us, send upon us Thy
spiritual blessing. Glory be on High to Thee who hast
fed us.

Deacon, Let us again pray to the Lord in peace.

Choir and people. Lord, have mercy.

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Եւ եւս հաւատով ընկալեալք յաստուածային, սուրբ, երկնային, անմահ, անարատ և անապական խորհրդոյս, զՏեառնէ զոհացարուք:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Գոհանամք զքէն Տէր. որ կերակրեցեր զմեզ յանմահական Սեղանոյ քոյ: Բաշխելով զՄարմին և զԱրիւնդ 'ի փրկութիւն աշխարհի: Եւ կեանք անձանց մերոց:

ՍԱԿԱԻԱԳՆ ձայնեացե. Օրհնեա՛ Տէ՛ր:

Քահանայն առցէ զԱւետարանն սուրբ 'ի ձեռս իւր: Եւ երիցս երկրպագեալ համբուրեսցէ զսուրբ Սեղանն: Եւ իջանելով 'ի մէջ եկեղեցւոյն (հանդերձ Սարկաւագօֆն) ասասցէ զաղօթս 'ի ձայն:

ՈՐ ՕՐՀՆԵՍ զայնոսիկ՝ որք օրհնեն զքեզ Տէր, և սուրբ առնես զյուսացեալս 'ի քեզ:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Օրհնեա՛լ է Աստուած:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Կեցո՛ զժողովուրդս քո և օրհնեա՛ զժառանգութիւնս քո. զլրումն եկեղեցւոյ քո պահեա՛:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Ամէ՛ն:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Սրբեա՛ զսոսա որք ողջունեցին սիրով զվայելչութիւն տան քոյ. դու զմեզ փառաւորեա՛ Աստուածային զօրութեամբ քով. և մի՛ թողուր զյուսացեալս 'ի քեզ:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Ամէ՛ն:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Զխաղաղութիւն պարգեւեա՛ ամենայն աշխարհի. Եկեղեցեաց. քահանայից, թագաւորաց քրիստոնէից, և խորհրդային Հանրապետութեան Հայոց, և զինուորեալ մանկանց նոցին, և ամենայն ժողովրդեանս:

ԴՊԻՐՔՆ և ԺՈՂ. Ամէ՛ն:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Զի ամենայն տուրք բարիք, և ամենայն պարգեւք կատարեալք, 'ի վերուստ են իջեալք առ 'ի քէն. որ ես Հայր լուսոյ. և քեզ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտեանից. Ամէ՛ն:

ԴՊԻՐՔ և ԺՈՂ. Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ, յայսմ՝ հետէ մինչեւ յաւիտեան (երիցս):

Deacon. Let us also render thanks unto the Lord for our having received in faith the divine, holy, heavenly, immortal, immaculate, and incorruptible Sacrament.

Choir and people. We render thanks unto Thee, O Lord, who hast fed us at Thy life giving table, distributing Thy Body and Blood for the salvation of the world and for the life of our souls.

Deacon, aloud. Bless, O Lord.

And now the **Priest** shall take the holy Gospel in his hands, and worshipping three times, he shall kiss the Holy Table. Then preceded by the Deacons, and descending into the Church, he shall say this prayer, aloud.

O LORD, who blessest them that bless Thee, and makest them holy that put their trust in Thee.

Choir and people. Blessed is God.

Priest. Save alive Thy congregation, and bless Thine inheritance, maintain the fulness of Thy Church.

Choir and people. Amen.

Priest. Sanctify those who in love come to greet the majesty of Thy House. Glorify us with Thy divine power and forsake not those who put their trust in Thee.

Choir and people. Amen.

Priest. Grant peace to the whole world, to the churches, priests, Christian kings, to the Armenian republic, to the members of the Churches Militant, and to the whole of this congregation.

Choir and people. Amen.

Priest. For all good gifts and all perfect gifts come down from Thee above, who art the Father of Light And unto Thee belong glory, dominion, and honour, now and ever, world without end. Amen.

Choir and people. The Lord's name be blessed henceforth and for ever. [*Three times*]

Եւ Քառանայն դարձցի խո ժողովուրդն եւ ասացէ 'ի ձայն:

Կատարուին օրինաց եւ մարգարէից Դու ես Քրիստոս Աստուած փրկիչ մեր: Որ լցեր զամենայն Հայրակամ տնօրէնութիւնս քո: Լի'ց եւ զմեզ Հոգւովդ քով Սրբով:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Օ'րթի:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Խաղաղութիւն Խ ամենեցուն:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Երկիւղածութեամբ լուարուք:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Յովհաննու:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Փա՛ռք քեզ Տէր Աստուած մեր:

ՍԱՐԿԱԻԱԳՆ. Պրօսխումէ:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Ասէ Աստուած:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. 'Ի ՀՕՐԷ ԼՈՒՍՈՅ.

Ի ՍԿԶԲԱՆԷ ԷՐ ԲԱՆՆ Եւ Բանն էր առ Աստուած, Եւ Աստուած էր Բանն. Նա էր 'ի սկզբանէ առ Աստուած:

Ամենայն ինչ նովաւ եղեւ, եւ առանց նորա եղեւ եւ ոչինչ որ ինչ եղեւն: Նովաւ կեանք էր, եւ կեանք էր լոյս մարդկան, եւ լոյսն 'ի խաւարի անդ լուսաւորէ, եւ խաւար նմա ոչ եղեւ հասու:

Եղեւ այր մի առաքեալ յԱստուծոյ, անուն նմա Յովհաննէս. սա եկն 'ի վկայութիւն զի վկայեցէ վասն Լուսոյն, զի ամենեքին հաւատասցեն նովաւ. ոչ էր նա Լոյսն. այլ՝ զի վկայեցէ վասն Լուսոյն:

էր Լոյսն ճշմարիտ, որ լուսաւոր առնէ զամենայն մարդ՝ որ գալոց է յաշխարհ: Յաշխարհի էր, եւ աշխարհ նովաւ եղեւ, եւ աշխարհ զնա ոչ ծանեաւ:

Then shall the Priest turn to the congregation, and say, aloud.

O Christ, our God and our Saviour, Thou art the consummation of the Law and the Prophets, who didst fulfill all Thy Father's counsels. Fill us with Holy Spirit.

Deacon. Orthi ! (stand up).

Priest. Peace be ✠ to all.

Choir and people. And with Thy Spirit.

Deacon. Let us hearken in fear.

Priest. The Holy Gospel of Jesus Christ, according to John.

Choir and people. Glory be to Thee, O Lord our God.

Deacon. Let us attend.

Choir and people. It is God who speaks.

Priest. From the **FATHEE OF LIGHT.**

I**N THE** beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God. The same was in the beginning with God. All things were made by Him; and without Him was not anything made that hath been made. In Him was life; and the life was the light of men. And the light shineth in the darkness; and the darkness apprehended it not.

There came a man, sent from God, whose name was John. The same came for witness, that he might bear witness of the light, that all might believe through him. He was not the light, but came that he might bear witness of the light.

He was the true light, even the light which lighteth every man, coming into the world. He was in the world, and the world was made by Him, and the world knew Him not.

Յիւրսն եկն, և իւրքն զնա ոչ ընկալան. իսկ որք ընկալան զնա՝ ետ նոցա իշխանութիւն որդիս Աստուծոյ լինել, որոց հաւատասցեն յանուն նորա. ոյք ոչ յարենէ և ոչ ՚ի կամաց մարմնոյ, և ոչ ՚ի կամաց առն, այլ յԱստուծոյ ծնան:

Եւ Բանն մարմին եղեւ, և բնակեցաւ ՚ի մեզ. և տեսաք զփառս նորա զփառս իբրեւ զՄիաճնի առ ՚ի Հօրէ լի շնորհօք եւ ճշմարտութեամբ:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Փա՛ռք քեզ Տէր Աստուած մեր:

ՍԱՐԿԱԽԱԳՆ Սուրբ Խաչիւս աղաչեսցուք զՏէր, զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ՚ի մեղաց եւ կեցուցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ. ամենակալ Տէր Աստուած մեր. կեցո՛ եւ ողորմեա՛:

ՔԱՀԱՆԱՅՆ. Պահպանեա՛ զմեզ Քրիստոս Աստուած մեր՝ ընդ հովանեաւ սուրբ և պատուական Խաչիւդ քով ՚ի խաղաղութեան. փրկեա՛ յերեւելի եւ յաներեւոյթ թշնամեաց. արժանաւորեա՛ գոհութեամբ փառաւորել զՔեզ ընդ Հօր եւ ընդ Հոգւոյդ Սրբոյ. այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

ԴՊԻՐՔ Ե ԺՈՂ. Օրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ, յամենայն ժամ օրհնութիւն նորա ՚ի բերան իմ:

Քահանայն խաչակնեցէ զժողովուրդն եւ ասացէ բարձր.

Օրհնեա՛լք խ եղերուք ՚ի շնորհաց Սուրբ Հոգւոյն. երթայք խաղաղութեամբ եւ Տէր Յիսուս եղիցի ընդ ձեզ ընդ ամենեսեանդ. Ամէն:

Վերջ Սուրբ Խորհրդոյ Պատարագին

He came unto His own, and they that were His own received Him not. But as many as received Him, to them gave He the right to become children of God, even to them that believe on His name; which were born, not of blood, nor of will of the flesh, nor of the will of man, but of God.

And the Word became flesh, and dwelt among us, and we beheld His glory, glory as of the only begotten from the Father, full of grace and truth.

Choir and people. Glory be to Thee, O Lord our God.

Deacon. Let us pray to the Lord that through His Holy Cross He will save us from our sins, and grant us life by the grace of His mercy. Almighty Lord our God, save us and have mercy upon us.

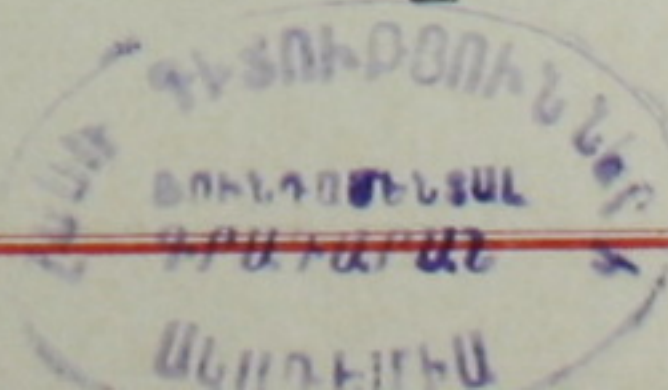
Priest. Guard us in peace, O Christ our God, under the protection of Thy holy and precious Cross; save us from visible and invisible enemies, and make us meet to offer thanks and to glorify Thee with the Father, and with the Holy Ghost, now and ever, world without end. Amen.

Choir and people. I will praise the Lord at all times, His praise shall ever be in my mouth.

Then shall the **Priest** make the sign of the Cross over the congregation, and say, aloud;

Be ye ✙ blessed with the grace of the Holy Spirit. Go in peace, and the Lord be with you all. Amen.

The end of the Divine Liturgy.

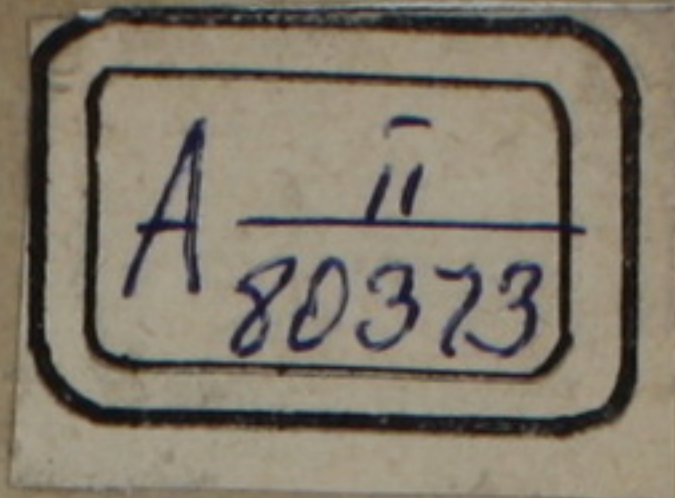

25

A $\bar{i}$
80373